

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ 2021 – 2027 ГОДИНА**

Приета с решение на общински съвет от

Съдържание

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	3
I. ВЪВЕДЕНИЕ	6
РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.....	11
1. Кратък природо-географски анализ.....	11
2. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда.....	25
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ДИНАМИКАТА НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	28
1. Въздух	28
2. Води.....	35
Опазване на Повърфностни води.....	35
Опазване на Подземни води	38
Опазване на Геотермални води и ресурси.....	39
Водоснабдяване.....	41
3. Почви и нарушени терени	45
4. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ, ЛЕЧЕБНИ РАЗСТЕНИЯ	50
4. 1. Защитени територии.....	50
4.2. Защитени зони.....	57
4.3 Лечебни растения	58
5. Отпадъци.....	65
6. Шум.....	73
Радиационен контрол	74
УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА САНДАНСКИ В СВЪРЗАНА С ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	75
ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА САНДАНСКИ.....	78
III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/	79
IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА САНДАНСКИ.....	98
V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ.....	100
VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	103
VII. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОТЧЕТ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА	129

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

БК	Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция)
БоК	Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни (Бонска конвенция)
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГКПП	Граничен контролен пропусквателен пункт
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ГСККЕ	Глобално споразумение на кметовете за климат и енергия
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДМ	Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7) (Директива за местообитанията)
ЕЕО	Електрическо и електронно оборудване
ЕМП	Електромагнитни полета
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗШОС	Закон за защита от шума в околната среда
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИЙЛ	Източници на йонизиращи лъчения
ИСПА	Инструмент за структурни политики за присъединяване

ИТ	Информационни технологии
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства

КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПД	Коефициент на полезно действие
МВР	Министерство на вътрешните работи
МДК	Максимално допустима концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
МРО	Масово разпространени отпадъци
НЕМ	Национална екологична мрежа
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НЦОЗА	Национален център по обществено здраве и анализи
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ООС	Опазване на околната среда
ОП	Общинско предприятие
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПАВ	Полициклични ароматни въглеводороди
ПДУЕК	План за действие за устойчива енергия и климат
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПП	Природен парк
ПС	Помпени станции
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води

ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
РАО	Радиоактивни отпадъци
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СКШ	Стратегическа карта за шум
ССЦ	Специфична стратегическа цел
ФПЧ10	Фини прахови частици с размери между 10 и 2,5 микрона
ФПЧ2.5	Фини прахови частици с размери под 2,5 микрона
ШЗЕ	Шумозащитен екран
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora /Конвенция по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора /

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Сандански, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Сандански.

ПООС е координирана с национални и регионални документи, сред които:

- Общински план за развитие 2016 – 2020 год.
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г..
- Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012 - 2022 г.;
- Национална стратегия за околна среда за периода 2009 - 2018 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.)s
- Национален план за управление на отпадъците за периода 2021 - 2028 г.;
- Национална програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България.

При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Сандански за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка. Едновременно се цели постигане на траен ефект за обществото, за да се елиминира вземането на евентуални „компромисни решения“ в условията на бюджетен дефицит в общината.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в унисон с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата обхваща седем годишен период – 2021 – 2027 г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. По смисъла на същия закон, както Националната стратегия за околна среда, така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди”. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно

разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите – да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани

в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии” и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники” в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики” в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Сандански съдържа раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Сандански 2021-2027 г. е **документ с отворен статут**, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Сандански, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социалноикономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

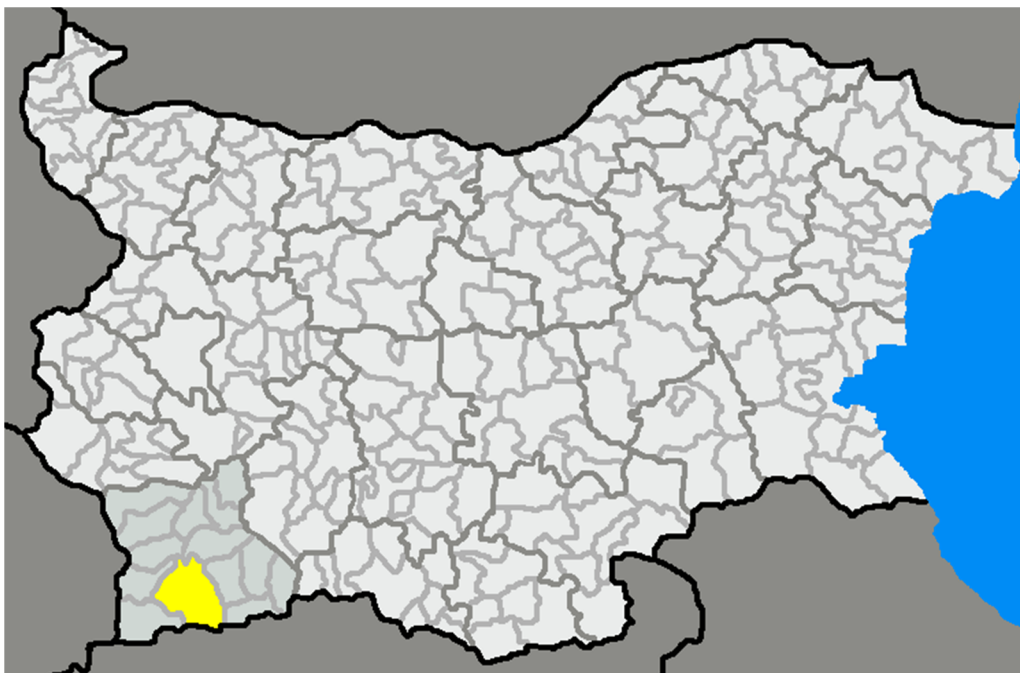
В този раздел са представени изводите и препоръките от направените подробни анализ на средата и анализ на състоянието и динамиката на компонентите и факторите на околната среда, които са в основата на формулирането на мерките за постигане на целите на Програмата за опазване на околната среда.

1. Кратък природо-географски анализ

Община Сандански се намира в Югозападен планов регион на България. Тя е част от област Благоевград. Община Сандански заема територия от 998,4 км² покриваща части от планините Пирин, Славянка, Огражден Малешевска и Санданско - Петричкото поле.

По големина тя е най-голямата община в Благоевградска област, на трето място в Югозападния планов район (след общините Столична и Самоков) и девета по големина в Република България.

Община Сандански поделва граници със следните шест български общини: Петрич, Струмяни, Кресна, Банско, Гоце Делчев, Хаджидимово.

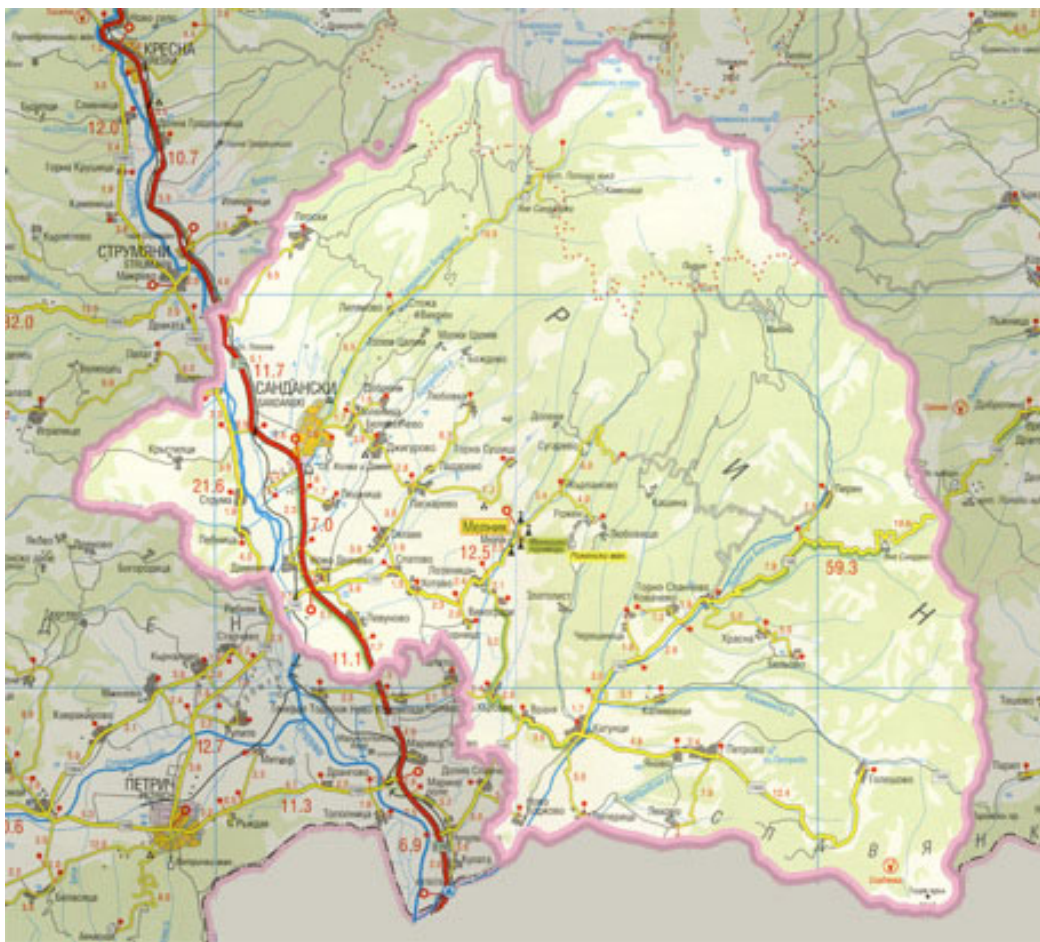
Като гранична община с Република Гърция тя граничи на юг чрез планината Славянка с гръцките общини Синтики от област Серес и Като Неврокопи от област Драма.

Границите ѝ са следните:

- на северозапад – с община Струмяни;
- на север – съвсем малка граница с община Симитли;
- на североизток – с община Банско;
- на изток – с община Гоце Делчев и община Хаджидимово;
- на югозапад – с община Петрич;
- на юг – с Република Гърция.

Общата територия от 998,4 км² обхваща следните територии по вид:

- земеделски територии 347 477 дка в това число: 158 588 дка бработваема площ, като от тях 73 531 са поливни площи.
- горски територии 543 450 дка
- населени места и други урбанизирани територии 19 893 дка.
- водни територии 9 631 дка .
- територии за добив на полезни изкопаеми 72 660 дка.
- територии за транспорт и инфраструктура 4 305 дка.

Община Сандански включва следните 54 населени места: Град Сандански, Град Мелник, Село Белевехчево, Село Бельово, Село Бождово, Село Виногради, Село Вихрен, Село Враня, Село Вълково, Село Голем Цалим, Село Голешово, Село Горна Сушица, Село Горно Спанчево, Село Дамяница, Село Дебрене, Село Джигурово, Село Долени, Село Златолист, Село Зорница, Село Калиманци, Село Катунци, Село Кашина, Село Ковачево, Село Кръстилци, Село Кърланово, Село Ладарево, Село Ласкарево, Село Лебница, Село Левуново, Село Лехово, Село Лешница, Село Лиляново, Село Лозеница, Село Любовище, Село Любовка, Село Малки Цалим, Село Ново Делчево, Село Ново Ходжово, Село Петрово, Село Пиперица, Село Пирин, Село Плоски, Село Поленица, Село Рожен, Село Склаве, Село Спатово, Село Стожа, Село Струма, Село Сугарево, Село Хотово, Село Храсна, Село Хърсово, Село Черешница, Село Яново.

Релеф

Община Сандански се отличава с изключително разнообразие на релефа – равнинен по долината на река Струма, високопланински, среднопланински и предпланински в планините Пирин, Славянка, Огражден и Малешевска.

Това релефно многообразие предопределя и големите разлики в надморската височина, като във високопланинските части на Пирин тя достигат над 2800 метра (с

найвисоката точка връх Каменица - 2822 м. н.в.), и над 2000 метра за Славянка, а е найниска по долината на река Струма след село Левуново, където е малко над 100 м.н.в. Главните планини и намиращите се между тях основни речни долини имат меридиално разположение от север на юг.

Полезни изкопаеми

Полезните изкопаеми в община Сандански са ограничени по вид и разнообразие, като преобладават нерудните полезни изкопаеми.

- село Пирин - находище на мрамор
- село Плоски - находище на мрамор
- над село Лиляново се добива гранит, по открит способ
 - по поречието на Струма се добиват пясък, баластра, чакъл

В община Сандански съществуват залежи и на други облицовъчни материали които обаче до този момент не са разработвани.

Териториите за добив на полезни изкопаеми са 72 660 дка или 7,3 % от общата територия на общината, при средни 4,8% за областта и 2,4% за страната.

Климат

Община Сандански е разположена в Югозападна България.

Това и разположение в съчетание със специфичния релеф в района формират твърде своеобразен и уникален климат. В него се откриват черти на континенталния климат и близката средиземноморска климатична област.

Влиянието се отразява особено силно върху годишното разпределение на валежите и режима на температурите.

Орографията също влияе върху формирането на климата в района.

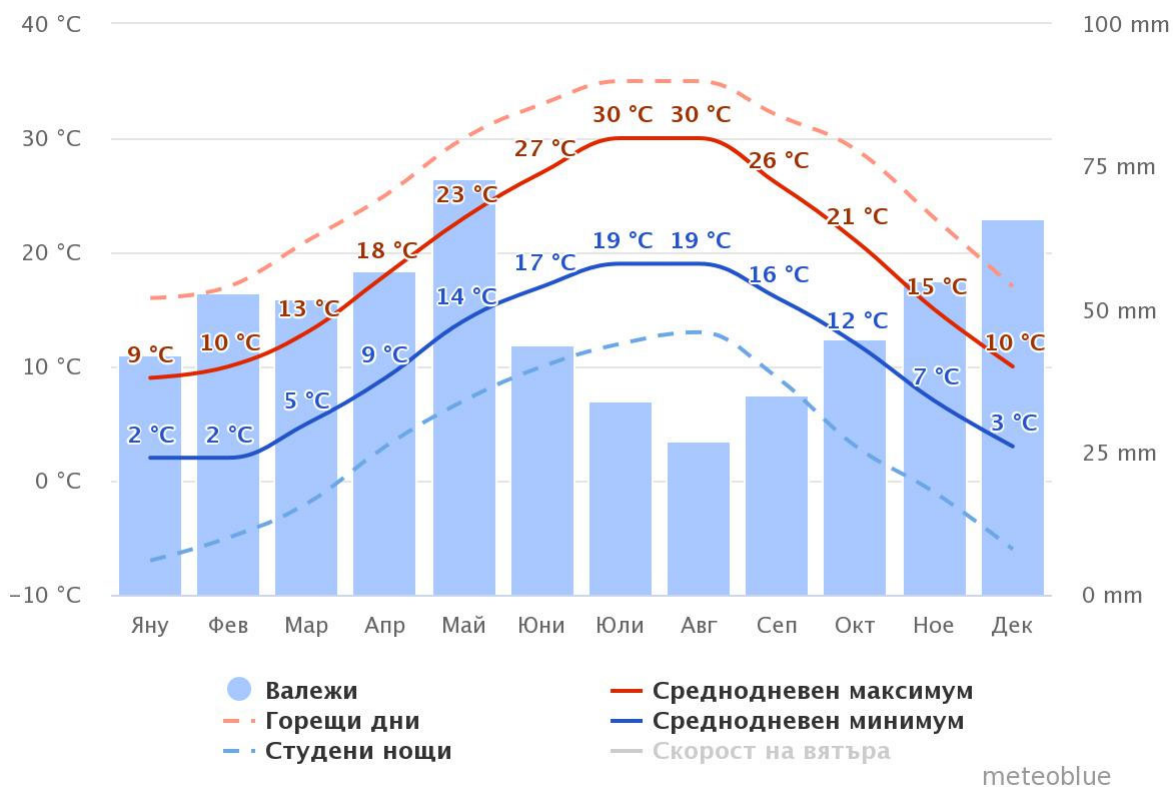
С увеличаване на надморската височина, климата става планински с ясно изразено вертикално зониране.

В община Сандански се обособяват четири климатични района – Санданско–Петрички климатичен район, Малешевско-Пирински припланински климатичен район, Планински климатичен район – среднопланинска част, Планински климатичен район – високопланинска част.

Средната годишна температура в Сандански (200 м.н.в) е 13,9°C, в Попина лъка (1203 м.н.в.) е 7,3°C

Средната относителна влажност на въздуха е най-ниската в страната – 66%. Средният брой на дните с валежи над 1 mm е само 69-70.

Средни температури и валежи:

"Среднодневният максимум" (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Сандански. По същия начин "Среднодневният минимум" (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студени нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Продължителността на слънчевото греене в Сандански е най-голямата в страната – 2 506 часа.

Във връзка със значителното слънцегреене и през зимните месеци снежната покривка в равнинната и предпланинска част на общината е рядкост – 4 – 5 дни годишно.

Във високопланинската част обаче снежната покривка се задържа от ноември до април – май – над 150 дни годишно. Средната височина на снега през януари достига 100 см, а поради натрупването през март достига 130 – 140 см.

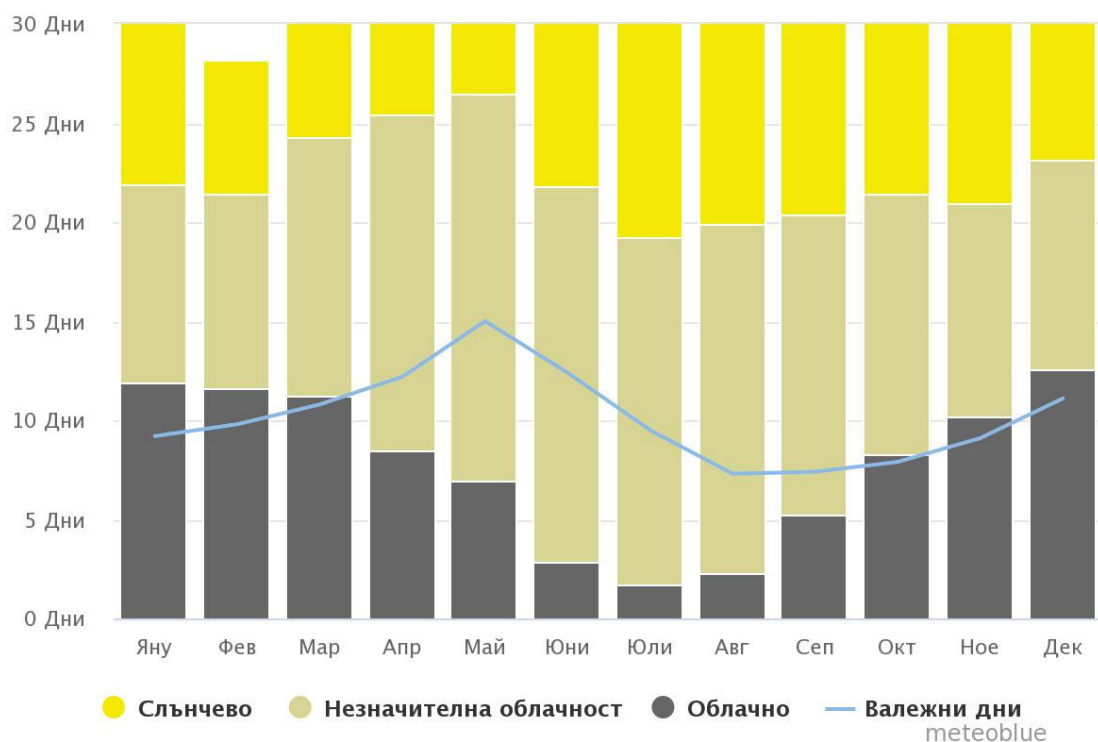
Натрупването на снежна покривка има голямо значение за формирането на речния отток на реките в общината.

Дните с мъгла през годината са средно 5. Средната скорост на вятъра е 2 m/s.

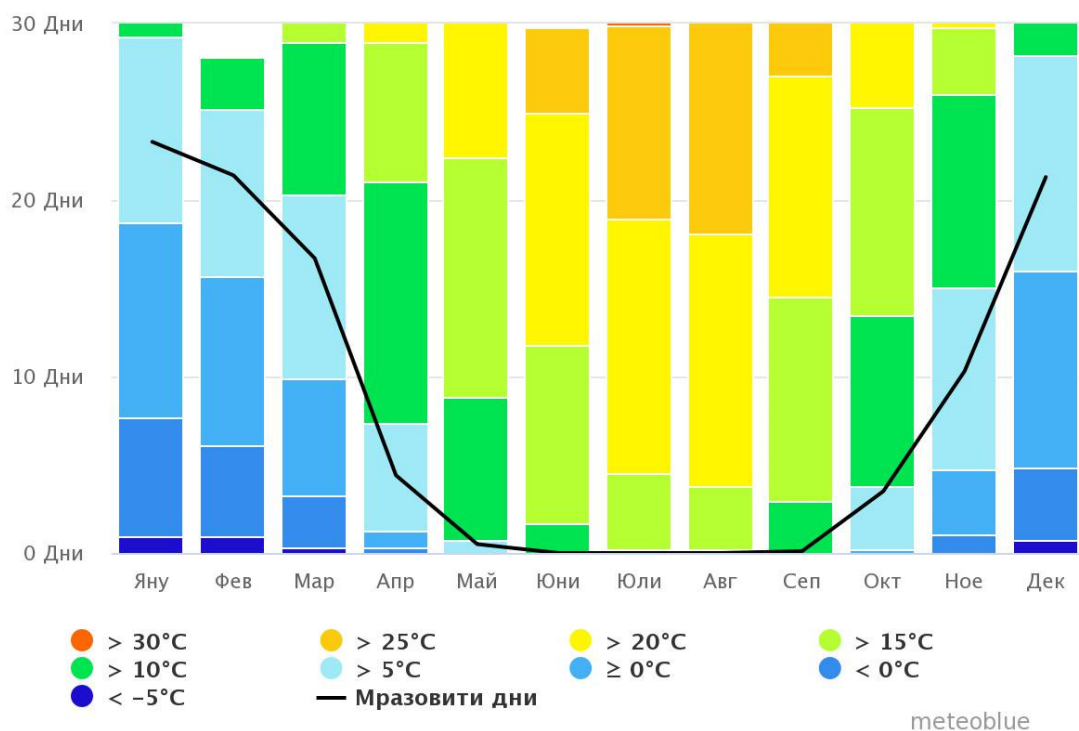
Енергийния потенциал на фактор слънцегреене днес широко се прилага в частни и обществени жилищни сгради на територията на общината. По много от покривите на

къщите са поставени слънчеви бойлери за битова гореща вода, а така също и фотоволтаични панели за производство на електрическа енергия.

Облачни, слънчеви и валежни дни:

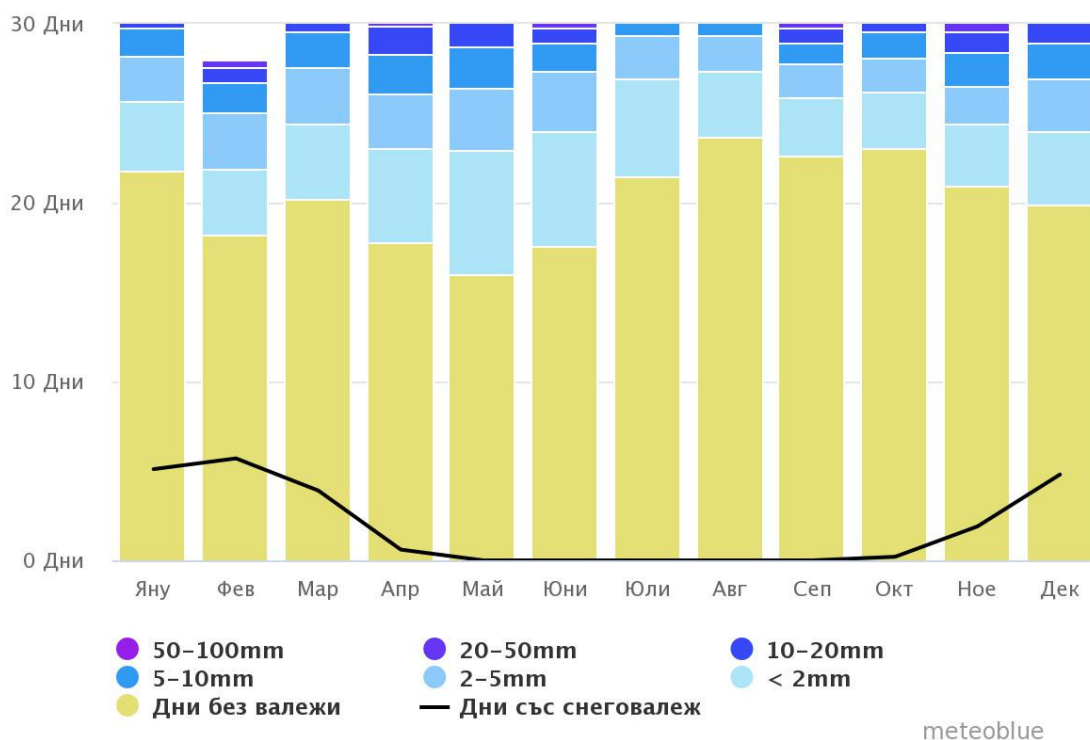
Максимални температури:

Диаграмата за "Максимална температура" показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности.

Средната годишна сума на валежите е 536 мм – за Сандански, 562 мм. – за Мелник, 783 мм – за с. Пирин, 835 мм. – за Попина лъка.

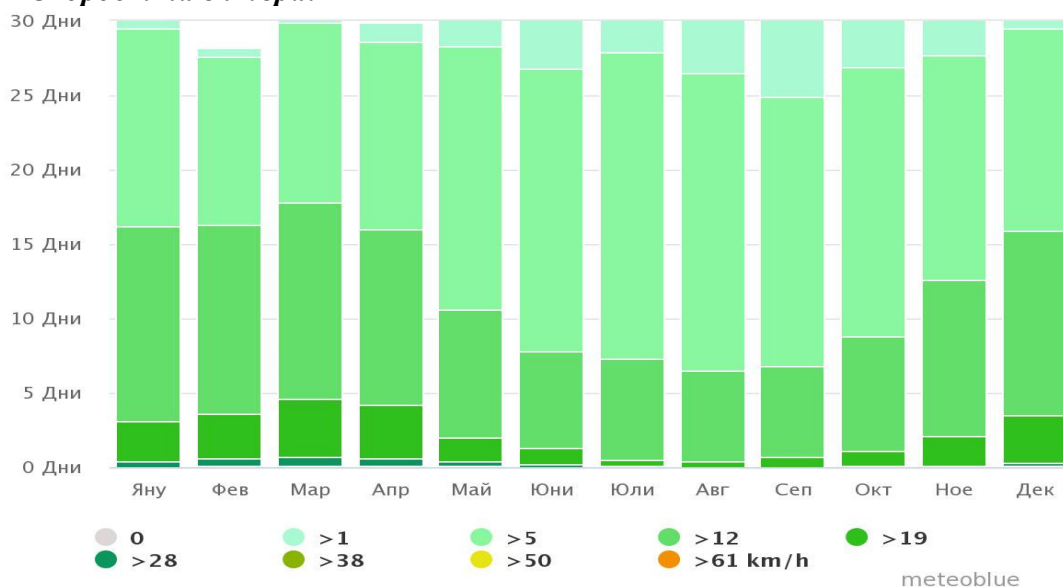
Количество на валежите:

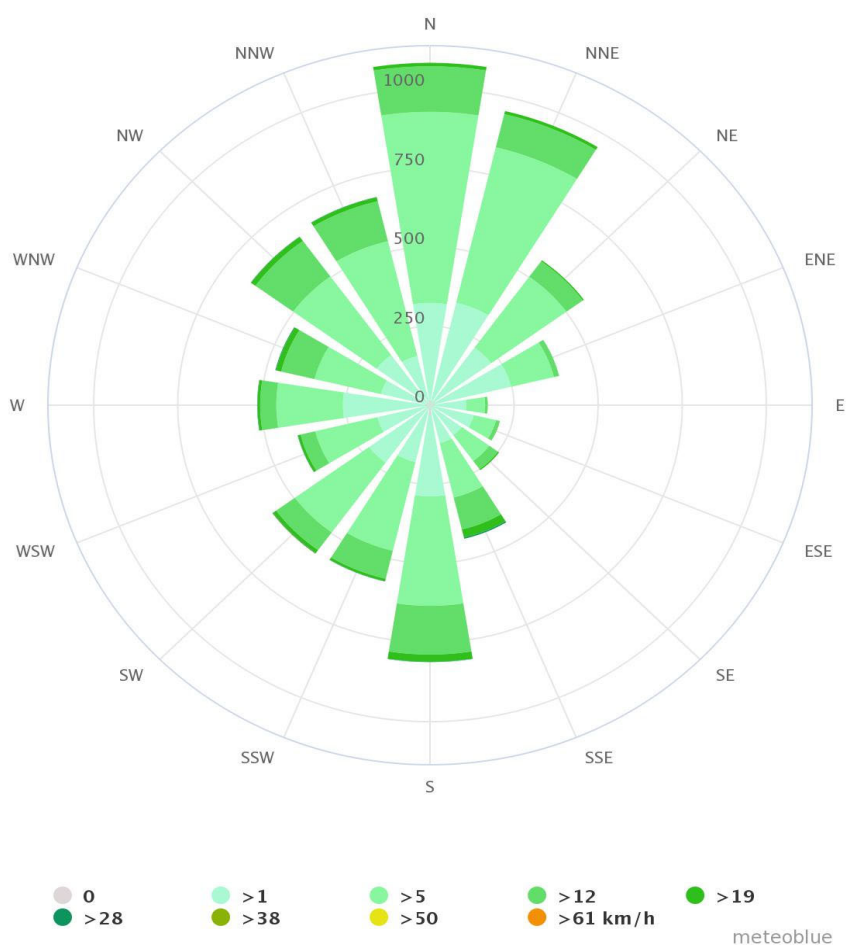
Диаграмата за валежи показва броя на дните от месеца, в които е достигнато определено количество валежи.

В разпределението на валежите по сезони също се забелязва средиземноморското влияние – значителна сума за есенно-зимно-пролетните валежи с рязко намаление на летните, което създава условия за по-продължителни засушавания през лятото и първата половина на есента.

Скорост на вятъра:

Диаграмата за Сандански показва дните в месеца, през които вятърът достига определена скорост. Розата на вятъра за Сандански показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.

Климатични изменения

Настъпващите климатични промени, изискват община Сандански да следи настъпващите промени, да съобрази своите стратегически и планови документи по такъв начин, че да е подготвена за възможните неблагоприятни климатични проявления (интензивни валежи з кратък период от време, създаващи предпоставки за наводнения, периоди на дълго засушаване, рефлектиращи негативно икономиката и живота на хората.

Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти за промяната на климата в глобален аспект:

- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила с 0,74 0C през периода 1906-2005 година;

- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;

- снежната покривка постепенно намалява в повечето региони на света, особено през пролетта;

- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзнала, е намаляла с около 7% през втората половина на 20-ти век;

- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа, се е повишила с 0,8 - 1,0 0C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструменталните измервания;

- през 20-ти век валежите над Северна Европа са се увеличили с 10 до 40%, докато в някои региони от Южна Европа те са намалели с 20%.

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десетгодишния период преди него;

- увеличава се честотата на екстремните метеорологични явления;

- увеличават се случаите с проливни валежи;

- увеличава се броят на дни с гръмотевични бури и градушки в по-хладни десетдневия през април и септември ;

- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;

- намалява дебелината на снежната покривка.

Въз основа на тези данни за досегашните промени на климата са разработени модели за

прогнозиране на бъдещите климатични изменения, обусловени от дейността на човека.

Моделите симулират взаимодействията в климатичната система и изчисляват характеристиките на бъдещия климат въз основа на възможните бъдещи емисии на парникови газове и аерозоли в атмосферата. Прогнозирането на бъдещите емисии е свързано с прогноза за икономическото развитие на света, която може да има твърде разнопосочен и неопределен характер. Затова в климатологията се използват различни типове сценарии, отразяващи различни варианти на бъдещото развитие на човешката дейност. Въз основа на това се извършва многовариантно предвиждане на бъдещите

изменения на климата, което не би следвало да се определя като прогноза, а само като предвиждане на „климатичния отговор“ при съответните сценарии.

Резултатите от предвижданията за климатичните промени в България през следващите сто години, получени чрез прилагане на регионалния модел ALADIN, показват, че затоплянето в страната през 2050 г. ще бъде с 0.75-1.5 0C според най-оптимистичния сценарий (RCP2.6) и с 2.5-3.5 0C според най-песимистичния сценарий (RCP8.5).

През 2070 г. нарастването на температурата се предвижда да бъде още по-значимо – с 1.5-2.5 0C според оптимистичния сценарий и с 3.5-4.5 0C според песимистичния сценарий.

По отношение на валежите, оптимистичният сценарий не превижда съществени промени към 2050-2070 г. Песимистичният сценарий, обаче, предвижда към този времеви хоризонт редуциране на валежите със 100-200 мм. Според този сценарий ще настъпят промени и в режима на валежите - те ще намалят през вегетационния период, но ще нарастнат през студения сезон.

В обобщение: на базата на проведените дългогодишни инструментални наблюдения в страната върху средната годишна температура на въздуха и върху валежите, може да се направи изводът, че в България през следващите десетилетия се очаква затопляне, както и редуциране на валежите, особено през топлото полугодие. Намаляването на валежните количества ще доведе до промяна на водните ресурси. При най-песимистичните сценарий се очаква понижаване на речния отток в страната до 40-50%.

Води и водни ресурси.

Община Сандански е богата на различни видове надземни и подземни води. Водните ресурси на общината се формират от следните реки: Струма, Санданска Бистрица, Пиринска Бистрица, Бождовска, Склавска, Мелнишка, Шашка и Лебнишка и техните притоци.

Речната мрежа се характеризира с висок воден стоеж през пролетта при топенето на снеговете и пролетните дъждове.

На територията на общината, в Пирин има няколко естествени езера. Изградени са и изкуствени съоръжения – язовири, водоеми, каскади и др.

Геотермални води и ресурси.

Община Сандански е богата на минерални води.

Град Сандански е един от водещите български климатолечебни и балнеолечебни курорти с национално и международно значение. Това до голяма степен се дължи (наред с уникалните климатични условия) и на наличието на съществени термоминерални ресурси.

В общината има 5 находища на минерални води в гр. Сандански, с. Катунци, с. Левуново, с. Спатово и с. Хотово.

Находищата на минерални води в гр. Сандански, с. Катунци, с. Левуново и с. Хотово са изключителна държавна собственост.

Находището на минерална вода в с. Спатово е публична общинска собственост.

Изводи в контекста на ПООС

- **Разнообразния като форми климат на територията на общината е особено подходящ за развитието на различни туристически и рекреационни дейности. Град Сандански има слава на най-добрата естествена лечебница на бронхиална астма в Европа с благодатния си климат, които се отразяват благоприятно и при болни с хронични алергични заболявания на дихателната система. Климатолечението в комбинация с балнеолечението с минерална вода има един невероятен потенциал за туристическо развитие.**
- **Град Мелник също е много подходящ за лечение на алергични заболявания, тъй като той е населеното място у нас с най-малко съдържание на алергени във въздуха.**

Почви

Почвите в община Сандански са следните видове:

- алувиални и алувиално-ливадни предимно неутрални, пясъкливи и пясъкливоглинести,
- канелени горски излужени
- канелени горски тежко - пясъкливи и глинести
- ерозирани излужени канелени
- плитки излужени канелени горски
- плитки тъмнокафяви и тъмноцветни горски
- плитки кафяви горски, предимно неутрални
- плитки планинско-ливадни и рендзини (хумосно-карбонатни) плитки планинско-ливадни анфеxумусни.

Поземлени ресурси

Поземлените ресурси са важна предпоставка за развитието на селското и горско стопанство, туризма и рекреацията.

Общата площ на територията на община Сандански е 998 416 дка, като повече от половината от нея 543 450 дка са горски територии, което я нарежда на шесто място по този показател в национален мащаб след общините Самоков, Велинград, Малко Търново, Батак и Сливен.

Горските територии представляват 54% процента от общинската площ, като процента е близък до средния за областта от 56% , но е доста над средния за страната 33,5%. В съседните общини този процент варира от 44-45% за Петрич и Хаджидимово, 54% за Гоце Делчев, 59-60% за Банско и Струмяни, до 71,5% за Кресна.

С площ на земеделските територии от 348 477 дка община Сандански е 55 в страната по този показател. Относителния им дял от около 35%, е значително по-нисък от средния за страната 58,7% и за Югозападния планов район 48,3%, но е равен на този за областта – 35,4%.

По видове собственост земите се разпределят съответно:

- Частна собственост – 28 % от общата територия
- Държавна собственост - 62 % от общата територия
- Общинска собственост - 1 % от общата територия.

Общинската собственост включва ниви, трайни насаждения, мери и пасища, полски пътища и прокари, част от населените места, язовири, общинската пътна мрежа и други

В групата други територии попадат 550 дка – собственост на религиозни организации.

Защитени територии

Защитени територии по смисъла на Закона за биологичното разнообразие на територията на община Сандански.

Наименование на обекта	Категория	Площ, ха
Национален Парк “Пирин”	Национален парк	12 354,4
Мелнишки скални пирамиди	Природна забележителност	1 173,3
Резерват “Али ботуш”	Резерват	939,7

(останалата част до 1628 ха се намира в община Хаджидимово)		
Водопад на р. Санданска Бистрица	Природна забележителност	0,4
Защитена местност „Хълма Скалата”	Защитена местност	17,684
Защитена местност „Любина скала”	Защитена местност	46,0671

Общата площ на защитените територии в община Сандански е около 145 км², което представлява малко над 14,5 % от територията на общината, доста над средния процент за страната, който е 4,9 % и е близък до 15% за ЕС.

Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (Натура 2000)

Защитените зони на територията на община Сандански припокриват изцяло площта на защитените територии, като площта на защитените зони е много по-голяма. Също се припокриват и части от защитени зони определени по директивата за птиците с такива определени по директивата за хабитатите. Защитените зони заемат около 60-70% от територията на община Сандански.

Защитени зони по директивата за птиците:

- BG 0000209 - „Пирин“;
- BG 0002072 - „Мелнишки пирамиди“;
- BG 0002078 - „Славянка“;
- BG 0002098 - „Рупите“;
- BG 0002003 - „Кресна“.
- BG 0002126 - „Пирин буфер“;

Защитени зони по директивата за хабитатите:

- BG 0001028 - „Среден Пирин – Алиботуш“;
- BG 0001023 - „Рупите – Струмешница“;
- BG 0000224 - „Огражден – Малешево“;
- BG 0000336 - „Кресна – Илинденци“.
- BG 0000209 - „Пирин“;

Биоразнообразие

Районът, в който се намира община Сандански, в биогеографско отношение се отнася към южнобългарския биогеографски район Струмско-Местенски подрайон, най-богат на средиземноморски растения и животни. Според типовете зони на растителност в България в района на община Сандански преобладават широколистните листопадни

смесени горски и храстови формации. Нискостеблените са бръшлян, смокини, нарове, а високостеблените - бял дъб, габър, бор, по-рядко бреза и върба. В горните части на Пирин преобладават бук, бял бор и мура, а след тях – хвойна и клен, а по високите части на Пирин те отстъпват на алпийските ливади.

Фауната е с изразен евро-сибирски характер.

Транспортна инфраструктура

Граничното разположение на община Сандански в близост до две държави – Република Гърция (с която има обща граница) и Република Македония, без обща граница, но разположена в непосредствена близост предопределят динамиката на транспортните връзки и транспортните потоци.

В съседните общини има три гранично контролно-пропускателни пункта (пътен и жп. ГКПП „Кулата – Промахон“ с Република Гърция, пътен ГКПП „Илинден - Екзохи“ с Република Гърция и пътен ГКПП „Златарево – Ново село“ – с Република Македония. Един ГКПП на пътя Струмяни – Берово с Република Македония – ГКПП „Клепало – Берово“ е все още във фаза на проект от българска страна, докато от македонска е завършен от много години.

Разположението на община Сандански, на равни отстояния от административния и икономически център на България – София (160 км.) и от втория икономически и транспортен център на Гърция – Солун (160 км.), както и до редица егейски пристанища осигурява постоянно интензифициране на транспортния трафик.

През територията на общината преминава един от петте общо европейски транспортни коридори преминаващи през страната ни (общо 10 за цяла Европа) – Общоевропейски транспортен коридор №4 (Дрезден/Нюрнберг – Прага – Виена/Братислава – Гьор – Будапеща – Арад – Констанца/Крайова – София – Солун/Пловдив – Истанбул) В участъка София – Кулата – Солун преминаващ през община Сандански се провеждат транзитните потоци от Северна, Централна и част от Източна Европа към Гърция, България и Румъния, както и локалните транзитни потоци.

Наличните три функциониращи жп. гари със свободен капацитет в региона за реализиране на интермодален и комбиниран транспорт са жп. гарата в село Кулата и жп. гара в село Дамяница и жп. гара Сандански.

2. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда.

Демографските тенденции в община сандански следват общите за страната. В периода до 2020 няма промяна в протичащите демографски процеси – продължава да бъде регистрирано намаление на населението с темпове сходни на тези, след 2011 г.

Неблагоприятната трайна тенденция на запазване на равнищата на раждаемост и смъртност води до спад на естествения принос на населението.

В таблицата по долу е представено изменението на населението в общината за периода 2017 – 2020г. по данни на НСИ.

Община	Общо			В градовете			В селата		
Сандански	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2017	37763	18287	19476	25157	12040	13117	12606	6247	6359
2018	37400	18074	19326	25091	11963	13128	12309	6111	6198
2019	37074	17866	19208	24899	11802	13097	12175	6064	6111
2020	36893	17747	19146	24932	11804	13128	11961	5943	6018

Демографските показатели се влошават, като 2015 г. е най-лошата за община Сандански – като населението на общината намалява за тази календарна година с 490 жителя, като основната причина за разликата в механичния прираст – привлечени са в общината 615 лица, но са се изселили 942 лица, което генерира намаление на населението с 328 човека.

Основните причини за това се крият в намиране на по-добра професионална реализация на лица в трудоспособна възраст в големите градове на страната (и основно в столицата София), както и в чужбина (основно страните от ЕС).

Икономическа характеристика

Община Сандански се отличава с развитие на многоотраслова икономика предимно в сферата на леката промишленост и услугите. Индустриалното производство е концентрирано главно в общинския център - град Сандански.

В отрасловата структура на икономиката на община Сандански водещо място заемат: преработващата промишленост; търговията; хотелиерството и ресторантьорството, транспорта и строителството.

Преработващата промишленост формира 52.5% от произведената продукция и 38.3% от приходите от дейността. Водещи са хранително-вкусовата промишленост, фармацевтичната и медицинската промишленост, шивашката промишленост, дървопреработвателната промишленост.

Отрасъл **Търговия; ремонт на автомобили** заема второ място по значение в отрасловата структура на икономиката в община Сандански. Той формира 9.4% от произведената продукция, 28.7% от приходите от дейността, а заетите в отрасъла са 18.2%.

Хотелиерството и ресторантьорството е сектор, който заема важно място в икономиката и развитието на община Сандански. Той формира 3.8% от произведената продукция и 3.7% от приходите от дейността, като по тези показатели секторите транспорт и строителство са с по-добри икономически резултати, но по показателя заети лица сектор хотелиерство и ресторантьорство се нарежда на трето място с 9.4% заети в отрасъла. Заведенията за хранене и развлечения са разположени равномерно на територията на община Сандански. Наличието на достатъчно и разнообразни места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, природни дадености (географско разположение, климат, води), природни забележителности (Национален парк Пирин, Резерват Али Ботуш, Защитена местност Мелнишки скални пирамиди, и др.), археологични забележителности (Епископска базилика, Раннохристиянски комплекс и др.), като и други забележителности (Архитектурен резерват град Мелник, Роженският манастир и др.) са основната предпоставка за успешното развитие на туризма в община Сандански. Град Сандански се превърна в утвърден балнео и спа курорт в страната и чужбина. Туризмът е не само структуроопределящ, но е и отрасъл със стратегическо значение за развитието на община Сандански. Една от стратегическите цели на община Сандански е утвърждаването и развитието на община Сандански като международен туристически център.

Селско, горско и рибно стопанство. Въпреки, че не е сред водещите отрасли в икономиката на община Сандански, отрасълът е от голямо значение за нейното развитие.

Той формира 1.8% от произведената продукция, 1.7% от приходите от дейността а заетите в отрасъла са 2.4%. Селското стопанство е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие, както и голям потенциал за развитие. Този отрасъл остава основен източник на доходи в селата. Той е суровинна база за развитието на хранително-вкусовата промишленост, затова развитието на селското стопанско до голяма степен ще определя и развитието на преработващата промишленост. От зеленчукопроизводството най-силно е застъпено оранжерийното зеленчукопроизводство, производството на ранни и средноранни зеленчуци. Добре се развива лозарството и овощарството. Отчита се подем и в развитието на пасищното животновъдството. Като цяло селското стопанство започва постепенно да се възвраща.

Това се констатира не само от икономическите показатели за последните години, но и от оборудването на земеделските стопанства със повече и по-съвременна селскостопанска техника, което е предпоставка за развитието модерно земеделие. Друг показател за подема в селското стопанство е и засиленият интерес към закупуване на земеделски земи и реализираните продажби на земи, както от общинския поземлен фонд, като и в частния сектор.

Горските територии заемат 54.4% от територията на общината. Горският фонд се управлява и стопанисва от две държавни лесничейства ДЛ „Сандански“ и ДЛ „Катунци“.

Горите собственост на община Сандански, попадат по цялата територия на Държавно горско стопанство „Катунци“ в границите на горскостопански участъци: „Трите реки“, „Пирин“, „Петрово“, и „Катунци“.

Горите, като източник на дървесина и други ползи имат голямо значение за жителите на общината. През последните години общинските гори служат за задоволяване нуждите на местното население в горе споменатите села от дърва. От странични ползвания най - голямо значение има пашата. Увеличава се събирането на билки и гъби от горите.

Също така има значение за населението в района защитно-водоохранните и противоерозионните функции на гората. Горските комплекси са единствен водоизточник за селищата в района. Значителните залесявания и противоерозионно строителство в района през шестдесетте и седемдесетте години на двадесети век в общи линии са овладели голямата ерозия, която се наблюдава в района.

Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия е отрасъл добре застъпен в икономиката на община Сандански. На територията на общината са изградени следните енергийни обекти:

- 15 ВЕЦ - използващи енергията на водата
- 21 Фотоволтаични електрически централи с обща инсталирана мощност 2511 kW - използващи слънчевата енергия.

Изводи и препоръки

- Необходимо е да се обърне внимание на моментното състояние и перспективите за развитие на отрасли като туризъм и селско стопанство, които влияят или могат да влияят върху състоянието на околната среда.

- С цел справяне с проблеми като замърсяване на въздуха, справяне с шума и др., е необходимо като част от своята транспортна политика, Община Сандански да

насърчава и поощрява по-голяма колоездаческа активност и да разработва мрежа от велоалеи, като част от Транспортно-комуникационния план на града. Също така:

- Приоритетно развитие на масовия градски транспорт с основополагащо развитие на транспортната функция на метрополитена;

- Повишаване достъпността и връзките между отделните устройствени зони;

- Развитие на пешеходната инфраструктура;

- Подобряване на условията на движението и паркирането.

- Основен метод на отопление през зимата продължава да бъде чрез изгаряне на дърва и твърди гориво. Увеличението на използването на дърва и въглища за отопление през зимата от населението оказва силно неблагоприятно въздействие на качествата на въздуха. Решения в тази насока могат да бъдат намирането на инструменти за стимулиране на по-широкото използване на природен газ и на съвременни високоефективни електрически системи за отопление от населението в град Сандански, продължаване процеса на бърза подмяната на горивната база в обществените сгради от газьол на природен газ, подобряване на енергоефективността в транспорта и промишлените предприятия.

- В населените места на община Сандански, следва да се популяризират чрез рекламно – информационни кампании (съвместни администрация и бизнес), предимствата при използването на модерни технологии за отопление и охлаждане – климатични системи от ново поколение, соларни системи за битова гореща вода и отопление, мерки за енергийна ефективност и т.н.

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ДИНАМИКАТА НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира

върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации -ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

**ПУНКТОВЕ ЗА МОНИТОРИНГ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ (КАВ) НА БЪЛГАРИЯ,
РАЗПРЕДЕЛЕНИ ПО РАЙОНИ ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА КАВ (РОУКАВ)**

М 1: 2500000

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест района и агломерации (с население над 250 000 души) за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), утвърдени със Заповед № 969/21.12.2013 г. на министъра на околната среда и водите, Фиг. I-04. Според утвърденият списък на районите (в т.ч. агломерациите) за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, считано от 01.01.2014г., територията на Община Сандански е включена в РОУКАВ „Югозападен“.

Праховите частици се емитират в атмосферата директно (първични емисии) или се образуват от емитираните в атмосферата газове - прекурсори на фини прахови частици (вторични емисии).

Серният диоксид, азотните оксиди и амонякът са неорганични газообразни вещества, прекурсори на фините прахови частици.

В Европейския съюз няма специфични изисквания за тавани на емисиите на ФПЧ₁₀, като мерките в момента са фокусирани към контрол на прекурсорите на ФПЧ₁₀.

Таваните на емисиите на прекурсори на ФПЧ₁₀ (NO_x, SO_x и NH₃) за 2010 г., 2015 г. и 2020 г. са регламентирани с Директива 2001/81/ЕС и Гьотеборския протокол за ограничаване на годишните национални емисии, които страните трябва да изпълнят. Допустимите тавани за България са еднакви и за трите периода.

Фини прахови частици /ФПЧ₁₀/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Сандански са транспортът, промишлеността, енергетиката и битовото отопление.

Норми:

- средноденонощната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година)- допустимо отклонение - 50% от СДН;

- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - допустимо отклонение – 20% от СГН.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;

- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);

- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.).

- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;

- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Замърсяването с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух във община Сандански.

През годините във всички РОУКАВ е регистрирано превишение на СДН и СГН за ФПЧ10.

Източник на регистрираните наднормени замърсявания са трансгранични, промишлените, изгаряне на горива в бита и транспортните дейности на територията на общината, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки.

Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните климатични условия в страната като

слабо разреждане на локално емитираните замърсители в резултат на ниски скорости на вятъра (под 1,5 m/s), както и продължителни засушавания.

Според СЗО, излагането на наднормени концентрации на прахови частици за продължителен период може да причини или да влоши сърдечно-съдови и белодробни заболявания, сърдечни пристъпи и аритмии. Оценка¹ от 2013г. на Международната агенция за изследване на рака на СЗО (IARC) заключава, че замърсяването на въздуха на открито е канцерогенно за хората, като замърсяването на въздуха с прахови частици е най-тясно свързан с повишена честота на рак, особено рак на белия дроб. Това е в допълнение към ролята, която замърсяването на въздуха играе за развитието на сърдечни и респираторни заболявания, включително остри респираторни инфекции и хронични обструктивни белодробни заболявания.

Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Въглероден оксид /CO/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители. Най - голям източник на CO е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл.

¹ <http://www.iarc.fr/NewsMedia/PressReleases/Pages/pr201306.aspx>

бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

Сероводород (H₂S).

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността. Негативните здравни последствия за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Резултатите от проведения мониторинг и през 2019 и 2020г. година не отчитат превишения, както на максималноеднократната, така и на средноденощната ПДК за сероводород в района на община Сндански.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

Източници на емисии вредни вещества във въздуха:

- *Площни източници*

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- *Линейни източници*

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- *Неорганизиран източници*

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан.

За вредни вещества в атмосферния въздух, които и към момента не представляват проблем за КАВ на територията на общината, не се очаква увеличаване на съдържанието им.

Съгласно действащата нормативна уредба, качеството на атмосферния въздух (КАВ) е незадоволително, дори когато превишение на нормата е факт за един единствен замърсител или за една точка или твърде малка област от територията на общината. В тази връзка е необходимо да бъдат предприети подходящи мерки, в следствие от които съответните норми за КАВ, за всички замърсители, да бъдат спазени.

Препоръки

- Бъдещите мерки за управление на КАВ да се насочат към намаляване на емисиите на фини прахови частици от всички потенциални източници. Мерките трябва да бъдат такива, че да осигурят спазването на приетите норми за средногодишната и средноденонощната концентрация на ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ, въпреки приноса на външни за община Сандански източници;

- Вземайки предвид, че основната причина за наднормени стойности на средноденонощните концентрации на ФПЧ10 и средногодишните концентрации на ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ в атмосферния въздух е битовото горене през отоплителния сезон, то основните препоръки за подобряване КАВ са:

- повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради;
- подмяна на горивната база за отопление в битовия сектор с ниско емисионни горива/природен газ или преминаване, където е възможно, към централно топлоснабдяване;
- преминаване към високоефективни системи за отопление (климатици, термopомпи и др.).

- Вторият по значимост сектор, който има основен принос към общата емисия на замърсителите в атмосферния въздух е транспортът. Основните препоръки към намаляване приноса на този сектор към общото замърсяване на атмосферния въздух са:

- засилване контрола и ограничаване движението на МПС с неизправни „катализатори“;
- въвеждане на финансови механизми, стимулиращи употребата на автомобили, изгарящи нискоемисионно гориво (втечнен газ, природен газ);
- увеличаване дела на електрическите и на хибридните автомобили за сметка на автомобили, задвижвани единствено чрез двигател с вътрешно горене;

- повишаване привлекателността на градския транспорт.

- Препоръките, които имат отношение към ограничаване замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ до голяма степен се отнасят и за останалите замърсители, за които няма установено наднормено замърсяване на атмосферния въздух.

2. Води

Териториалният обхват на РИОСВ – Благоевград обхваща средно и долно поречие на главната река Струма от вливането на притока ѝ река Рилска до границата с Р. Гърция, както и поречието на река Места от изворите до граница на с Р. Гърция /включително и всички техни притоци/ като част от територията на Западнобеломорски район.

Мониторингът на повърхностните и подземните води осигурява информация за протичащите във водните тела процеси, промени и явления, необходима за оптималното управление на водните басейни. Предмет на мониторинг на водите са валежите, повърхностните води (реки, езера и язовири) и подземните води. Негативното въздействие върху качеството на водите е резултат от антропогенното въздействие, което се изразява в изменение на режима на водния им отток, зауставане на отпадъчни води от точкови и дифузни източници и др.

Допълнително негативно влияние върху екологичното състояние на водите оказват някои косвени фактори като: замърсяването на атмосферата и свързаните с това валежи и седименти във водосборните области, глобалното изменение на климата и в частност повишаване на температурата, както и влиянието ѝ върху протичащите в тях химични, биохимични и сорбционни процеси и др.

Опазване на Повърфностни води

Река Струма е петата по дължина в границите на страната. Долното и течение е в Гърция. Извира на височина 2180 m от мочурливите склонове на Витоша. Влива се в Орфанския (Струмския) залив на Егейско море.

Средното годишно количество на оттока след устието на р. Санданска Бистрица е $W_{\text{ср}}=2290,4 \times 10^6 \text{ m}^3$. Водосборният басейн е $F=8032 \text{ km}^2$. Коефициентът на вариация е $C_v=0,31$.

Река Струма е водоприемник III-та категория.

Река Струма се характеризира със силно променлив и непостоянен отточен режим. През пролетния сезон по р. Струма и притоците и средногодишно стават 40-50 прииждания. Някои от тях причиняват наводнения и ерозия по бреговете.

Отнемането на инертни материали от коритото и предизвиква ускоряване на водното течение, което също подпомага процесите на брегова ерозия.

Река Санданска Бистрица **BG4ST500R068** определена в състояние / потенциал на водно тяло – много лош потенциал.

Река Санданска Бистрица извира от Пирин планина. Тече в посока североизтокюгозапад, пресича гр. Сандански по цялото му протежение и се влива в р. Струма. В района на град Сандански е изградена корекция на реката

Река Санданска Бистрица е водоприемник I-ва категория до с. Лиляново, а след него – II-ра категория.

Средното количество на оттока е $W_{cp}=114 \times 10^6 \text{ m}^3$. Водосборният басейн е $F=1390 \text{ km}^2$. Коефициентът на вариация е $Cv=0,23$. Напояваната площ от водите на реката е 35 525 дка. Водите на реката се използват за водоснабдяване.

Водните ресурси в община Сандански се използват за водоснабдяване, напояване, добив на електроенергия и за технически цели.

Опазването на повърхностните води по поречия Струма и Места от замърсяване се осъществява чрез контрол на емитери, които с отпадъчните си води изпускат приоритетни и приоритетно опасни вещества, специфични замърсители и/или други вещества, от чието въздействие могат да се променят основните параметри, характеризиращи състоянието на водните тела.

Оперативният контрол обхваща обекти с издадени Разрешителни за заустване на отпадъчни води, както и Комплексни разрешителни и включва: вземане на проби за изпитване на отпадъчни води преди тяхното заустване; проверка по изпълнението на изискванията за провеждане на собствен мониторинг; отчитане на количеството на заустваните отпадъчни води; проверка за изпълнение на останалите условия в разрешителното; проверка за изпълнение на предписания, направени по време на предходни проверки; работата и състоянието на пречиствателните станции и/или локалните пречиствателни съоръжения за отпадъчните води.

Основни източници на отпадъчни води са градските канализационни мрежи и по-големите промишлени обекти, заустващи отпадъчни води в селищните канализации.

- За проект „Изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води на град Сандански”, общината е кандидатствала за финансиране от ПУДОС. Гр. Сандански има канализационна система смесен тип. Състоянието на съществуващата канализационна система е добро. Отпадъчните води от канализационната мрежа, посредством главния канализационен колектор се заустват директно в р. Санданска

Бистрица. Обектът фигурира в списъка за задължителен контрол през 2020 г. и се контролира един път годишно. Изготвен е технически проект за изграждане на ГПСОВ. За изграждането на ГПСОВ е отредена площадка с площ 42 дка на 3 км. югозападно от града, в района на вливането на р. Санданска Бистрица в р. Струма.

Екологичните ползи от изграждането на ГПСОВ са: подобряване екологичното състояние на р. Санданска Бистрица, възстановяване рекреационните ѝ възможности; опазване чистотата на водите на р. Струма - трансгранично водно течение; подобряване възможностите за водоползване за различни цели от поречието на Струма.

- „Винарска изба - Вила Мелник” ООД с. Хърсово, ПСОВ към предприятие за преработка на грозде чрез дестилация и ферментация, с. Хърсово Заустването на смесения поток – производствени и битово-фекални отпадъчни води е в дере, приток на р. Мелнишка. За битовите отпадъчни води е предвидено биологично пречистване а за производствените – механично. За отчетния период не са констатирани отклонения от индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО), заложи в издаденото разрешително за заустване. През 2020 г. на обекта е реализиран и въведен в редовна експлоатация проект за „Модернизация на съществуващата система за пречистване на отпадъчни води с въвеждане на затворен цикъл за технологичните отпадъчни води и двойно очистване на битовите отпадъчни води“.

- ПСОВ с. Вълково.

Населеното място има изградена ПСОВ, пусната в експлоатация през 2009 г., но същата не работи ефективно. Не се спазват индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО), заложи в издаденото разрешително за заустване.

- „Дамяница” АД с. Дамяница, Винарна с. Дамяница Заустването на отпадъчните води е в отводнителен канал, отвеждащ водите в р. Струма. Дружеството има изградена нова ПСОВ за пречистване на битовите и производствени отпадъчни води, разположена на площадката на обекта, която постига оптимален ефект на пречистване и се достигнат индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО).

- „Ес Ти Ес Медикал груп” АД гр. Сандански“, Предприятие за производство на облекла за еднократна употреба за болнични заведения, индустриална зона гр. Сандански Дружеството има издадено разрешително за заустване на отпадъчните води в отводнителен канал на река Струма.

- „Стоун 2002” ООД гр. Сандански, „ТМСИ и Бетонов център” с.Вълково. Заустването на отпадъчните води от производствената дейност е в р. Речичка и в р. Струма. Изградени са пречиствателни съоръжения и към двата обекта на

производствената площадка. Дружеството е титуляр на два броя разрешителни за заустване на отпадъчните води.

- „Рок 2005” ООД гр. Сандански, ТМСИ и бетонов възел с. Дамяница На обекта се формират производствени отпадъчни води, които се заустват съгласно издадено разрешително за ползване на воден обект.

Поддържането в изправност и правилната експлоатация на пречиствателните съоръжения е от особена важност за опазване на водите от замърсяване.

Върху водните запаси и оттока на реките голямо влияние оказват наличните горски ресурси. Днес допуснатите грешки при залесяването с иглолистни дървета на мястото на изсечените широколистни и най-вече активното обезлесяване в резултат на браконьерския дърводобив нанасят непоправима вреда и на водните ресурси. Това е особено важно, при положение, че залесителните мерки за залесяване на горите може да даде ефект след период от 50 години.

Опазване на Подземни води

Мониторингът на подземните води осигурява информация за протичащите във водните тела процеси, промени и явления, необходими за оптималното управление. На база на получените резултати от проведения мониторинг е направена оценка на екологичното и химично състояние на подземните водни тела, в териториалния обхват на РИОСВ – Благоевград.

Община Сандански попада в обхвата на Водни тела в грабеновидни депресии: BG4G00000N012 - Порови води в неоген – Сандански.

Подземното водно тяло е в добро химично и добро количествено състояние.

Значимите замърсители по отношение на химичното състояние на подземните води са:

- Просмукване на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- Липсата на канализации и ПСОВ в населените места;
- Интензивното земеделие;
- Индустриални източници на замърсяване;

- Действащи депата за твърди битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на Наредба 6 /27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци;

- Нерегламентирани сметища;
- Минна дейност.

Опазване на Геотермални води и ресурси

Сондаж №1хг, Сондаж № 6 и КЕИ № 8.

Минералните води от изворите и сондажите в Сандански са хипертермални, слабо алкални, хидрокарбонатни, сулфатни, натриеви, флуорни ($F=4-7 \text{ mg/l}$), силициеви с високо съдържание на $H_2SiO_3 - 80-142 \text{ mg/l}$, с минерализация $0,57 - 0,69 \text{ g}$. От микрокомпонентите с относително завишена концентрация е $Sr - 0,15 \text{ mg/l}$.

Водата не е подходяща за бутилиране като трапезна натурална и газирана минерална вода и за производство на безалкохолни напитки, поради повишеното съдържание на флуор.

Находище „Левуново”, с. Левуново, община Сандански.

Находище „Левуново”, Община Сандански е изключителна държавна собственост и е включено под №40 от списъка – Приложение №2 от към чл. 14, т. 2 към Закона за водите. За находището е наличен Акт за изключителна държавна собственост №199. Находище „Левуново” е разкрито чрез водоземните съоръжения – Сондаж № МС-3 и Сондаж № 5хг и съоръжението за мониторинг Сондаж № 4021.

За минералните води от находището не е издаван сертификат и/или балнеологична оценка в съответствие със Закона за водите. Находището на минерална вода, обаче, е обявено като курортен ресурс съгласно Наредба №14 от 1987 г. на Министерство на народното здраве и социалните грижи .

Находище „Хотово”, с. Хотово, община Сандански.

Находище „Хотово”, с.Хотово, община Сандански, област Благоевград е изключителна държавна собственост под № 94 от Приложение № 2 на Закона за водите. Находището се разкрива чрез два броя водоземни съоръжения – Сондаж № Сн – 7 и Сондаж №2920 на Редки метали.

Минералната вода от находището е определена като курортен ресурс съгласно Наредба № 14 за курортните ресурси, курортните местности и курортите . Лечебно - профилактичните свойства на минералната вода съгласно сертификата, издаден през 2001 г. от Министерство на здравеопазването, се определят от комплексното действие на нейните лечебни фактори - наличните химични компоненти и специфично действащите съставки (сулфатните, хидрокарбонатните, натриевите и флуорните йони и метасилициевата киселина), както и на нейната хипотоничност. По съдържания на флуорид и арсен, водата от находище "Хотово" **не отговаря** на изискванията на Наредба №9 от 19.03.2001 г. на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001) **и не може да се ползва за питейно-битови нужди.**

Находище „Катунци”, с. Катунци, община Сандански.

Водоземните съоръжения на термоминералното находище Катунци се намират на 1300 м североизточно от с. Катунци, община Сандански, област Благоевград. Находището е изключителна държавна собственост и е включено под номер 33 в Приложение № 2 към чл. 14, т. 2 към Закона за водите. Според издадените сертификати минералната вода се характеризира:

- като хипотермална, слабоминерализирана, хидрокарбонатна, натриева без санитарно - химични признаци за замърсяване. Не се установява наличие на нитрати, нитрити и амоний. Водата от сондажа има постоянен състав и е стабилна след престояване в бутилиран вид два месеца.
- отговаря на изискванията на Наредбата за курортните ресурси, курортните местности и курортите и Наредбата за бутилиране на натурални минерални води.
- по всички изследвани показатели отговаря на изискванията на Наредбата за качествата на водите, използвани за питейно-битово водоснабдяване.

Находище „Спатово”, с. Спатово, община Сандански.

Находище „Спатово”, с. Спатово, община Сандански, област Благоевград, не е включено в Приложение № 2 към чл.14, т.2 на Закона за водите на минералните находища – изключителна държавна собственост, поради което представлява публична общинска собственост, на основание чл.19, ал.1, т.2 от ЗВ. Находището се разкрива чрез едно водоземно съоръжение, изливащо водите си на самоизлив – Сондаж № 1хг и едно консервирано съоръжение – Сондаж № 3хг. В момента водата от Сондаж № 1хг се ползва само и единствено от местното население за водоналиване и пране. Няма изградена водопреносна мрежа. Водата от сондажа се излива на самоизлив от устието върху бетонов фундамент.

Сондаж №3хг не се ползва. Тук експлоатацията е възможна единствено на помпажен режим.

Потенциални геотермални води има и в други населени места на община Сандански, но те не са изведени на повърхността чрез сондажи и не са проучени детайлно, както и не е извършена тяхната точна локализация..

През 2005 г. бе извършена мащабна реконструкция на голяма част от водопреносната мрежа за минерални води в град Сандански.

Бъдещото използване на минералните води за цели различни от балнеологичните и балнеотуристическите (spa центрове и развлекателни аква паркове) на територията на община Сандански, трябва да бъде предварително проучено от всички

възможни сфери на влияние на факторите, като се отчете първостепенната им важност и за бъдещото туристическо развитие на град Сандански.

Изготвени са технически проекти за изграждане на санитарно-охранителни зони на находищата за минерална вода, и същите са внесени за съгласуване в Басейнова дирекция „Западнобеломорски басейн“ – град Благоевград. Поетапно в бъдеще ще се подготвят и проекти за модернизация и реконструкция на водоземните съоръжения, за да може да се отговори адекватно на съществуващия инвестиционен интерес и да се използва ресурса на минералните води адекватно.

Водоснабдяване

На територията, обслужвана от УВЕКС ЕООД, град Сандански има обособени 11 водоснабдителни системи. Най-големият водоизточник е изтичалото на ВЕЦ „Лиляново“ и река „С. Бистрица“, от който се захранват град Сандански и част от прилежащите села – с. Н. Делчево, с. Дамяница, с. Лебница, с. Струма и с. Вълково.

Останалите населени места се захранват от подземни водоизточници, като каптажи и шахтови кладенци, с изключение на населените места от група Мелник – смесена система – подземен водоизточник и алпийско водохващане «Мочура».

За разпределение на водните количества от водоизточниците до потребителите са изградени 220,361 км довеждащи водопроводи и 186,678 км разпределителни водопроводи.

Изграждането на довеждащите тръбопроводи е започнало през 1957 г. от етернитови тръби. Основната част от довеждащите водопроводи е изградена в периода от 1957 до 1980 г. основно от етернитови тръби и малка част стоманени, основната част от които са амортизирани и се нуждаят от подмяна.

Вътрешната водопроводна мрежа е започната да се изгражда през 1930 г. от манесманови тръби. 80 % от вътрешната мрежа е изградена от етернитови тръби през периода 1960 – 1980 г. След този период има изградена мрежа и от стоманени тръби.

От 54-те населени места в община Сандански – 43 от тях са водоснабдени и се обслужват от общинското ВиК дружество, което в процентно изражение представлява 99,22 %.

Други 6 населени места (предимно малки) с 0,68 % от населението (310 д.) са водоснабдени, но се обслужват и поддържат пряко от кметовете по места и общината.

Пет селища на територията на общината са неводоснабдени – Златолист (11 д.), Кръстилци (18 д.), Бельово (6 д.), Лехово (7 д.), Долени (3 д.) или 0,10 % от населението на общината.

Степента на водоснабденост на населението на Община Сандански – 99,90 % ,

Доставената общо вода за населението е 2 614 хил.м³, в това число за домакинствата 1 996 хил. м³. Доставена вода общо – 159 л/ж/ден., в това число за питейно-битнови нужди – 121 л/ж/ден.

За акумулиране на питейна вода има изградени 38 бр. резервоари в населените места на общината с изключение на селата Лиляново, Ласкарево, Ладарево, Стожа, Дебрене, Калиманци, Враня, Спатово и Петрово.

Поради голямата денивелация на терена на гр.Сандански, водопроводната мрежа е зонирана. Оформени са три зони - висока, средна и ниска зона.

Въпреки зонирването, поради остарялата водопроводна мрежа се получават много аварии, което наложи монтиране на регулатори на налягането – 8 броя.

ПСПВ - гр.Сандански е въведена в експлоатация през 2010 г. Същата е публична общинска собственост. и е предоставена на „Увекс” ЕООД за стопанисване и експлоатация. Станцията е оразмерена за водно количество $Q = 350 \text{ л/сек} = 1260 \text{ м}^3/\text{час} = 30240 \text{ м}^3/\text{ден}$, което включва и собствените нужди на станцията. Разположена е на около 9 км североизточно от гр.Сандански и на около 350 м. югозападно от ВЕЦ Лиляново. Представлява едностъпална схема на пречистване на водата – бързи пясъчни филтри, машинна зала, реагентно стопанство и хлораторно.

Изградено е озонаторно- съоръжение от ново поколение, с цел постигане на все по-високите изисквания за качеството на водата за питейно-битови нужди.

Снабдяването на населението с вода в настоящия момент е сигурно и стабилно, но зависи пряко от природните и климатични условия и от състоянието на техническата инфраструктура (водоизточници, водопроводна мрежа и съоръжения).

Няма икономически обусловен режим на водата, както и спирания, с изключения на аварията.

Съществен процес е развитието на водопроводната мрежа в нововъзникващите квартали на град Сандански. Пример за това е неизграденето на водопроводна мрежа за новопроектирани и новостроящи сгради в землището на с.Поленица – местността “Нишан Таши” и местността “Чинар Куши”. В настоящият момент собствениците сами изграждат водопроводи, но това не решава съществуващата проблема, тъй като те изграждат съоръжения които са капацитет да обслужват само техните конкретни обекти.

Трябва да се осигурят средства за изграждането им с необходимият диаметър за предвиденото бъдещо строителство, съгласно наличните идейни разработки за ВиК мрежата на град Сандански.

Необходими са значителни инвестиции във вътрешните водопроводни мрежи на населените места /приоритетно за град Сандански/, подмяна на износените и често авариралци водопроводи, както и повсеместна подмяна на етернитовите тръби с нови отговарящи на съвременните стандарти.

Някои от довеждащите водопроводи, които са изчерпали своя експлоатационен ресурс също се нуждаят от основна реконструкция.

Подмяната на амортизираните сградни отклонения, генериращи значителни загуби на вода е също наложителна.

С реализирането на тези инвестиционни проекти ще се постигне намаляване на загубите по водопроводната мрежа, а увеличението на потреблението на вода в следствие на туристическото развитие в община Сандански, ще бъде компенсирано основно с намаляването на загубите на вода и в по-малка степен от нарастване на подаваните количества вода за потребление.

От особена важност за икономическото развитие и качеството на живот е последните 5 неводоснабдени села, да бъдат водоснабдени. Това ще позволи да се използва съществуващия им туристически потенциал за задържане на хората в тези места и избягване на неблагоприятната тенденция за обезлюдяване на големи територии от общината.

Канализационните системи в повечето населени места на община Сандански са от смесен тип и поемат отпадните и дъждовните води.

Има забавяне в процеса на довършване и изграждане на канализационните системи в населените места на територията на общината. Само 13 населени места в общината имат канализационни системи изградени в една или друга степен, при 49 водоснабдени населени места от всички 54.

Много от населените места нямат изградени канализации и в практиката се използват септични ями, попивни кладенци или поливни вади. Те обаче замърсяват силно почвата, подземните и повърхностните води и нарушават екологичното равновесие и създават здравни рискове за населението на тези селища. Там където има икономическа логика може да се предвиди бъдещо изграждане на канализационни системи, но за повечето населени места следва да се предвиди изграждането на съвременни септични ями, от които отпадните води да бъдат събирани с мобилно

превозно средство и транспортиране за пречистване до бъдещата ПСОВ – Сандански. Няма как всяко село и всяка къща да има достъп до канализационна система, тъй като две от най-богатите държави в Европа – Германия и Швейцария – имат население с достъп до канализационна система малко над 80 %. Необходимо е преди взимането на решение за изграждане на канализационна система в дадено населено място, да се извършат социално-икономически и финансови анализи, които да дефинират дали е целесъобразно и икономически изгодно да бъде започнато проектиране на такива съоръжения и последващата им реализация.

Изводи

Видно е, че най-често срещаната причина за недоброто състояние/потенциал на водните тела са натоварванията от точкови източници, следвана от дифузни източници, управление на речното легло, други значими натоварвания, регулиране на оттока, а най-рядко срещаната причина е водовземането. Понятието „други значими натоварвания” включва натоварванията от ерозия на водосбора, замърсяване от стари рудници, засушаване и недостиг на вода и неизвестен товар. Причина за състояние/потенциал по-лошо от добро на някои водни тела са повече от едно натоварвания.

Постигането на целите за опазване на околната среда по отношение на водните тела трябва да се осъществи чрез:

- а) предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- б) опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;
- в) опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;
- г) предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

Мерките, за които е оценено, че е необходимо по-дълго време за изпълнение и следователно по-дълго време постигане очакван ефект върху състоянието на водните тела са следните:

- Изграждане на ПСОВ за населени места между 2000 и 10000 е.ж. ;
- Изграждане на пречиствателна станция или друг вид пречистване за индустриали отпадъчни води.

Препоръки:

- Да се предприемат мерки за намаляване на замърсяването на повърхностните и подземните води, там където все още не е постигнато задоволително качество на водите;
- Всички отпадъчни води да бъдат предварително пречистени в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията;
- Да се осигури контрол по опазване на качеството на минералните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;
- Да не се допуска лошо стопанисване на хидротехническите и хидромелиоративни съоръжения;
- В много от населените места на общината трябва да се извърши реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи с прилагане на съвременни средства за третиране на отпадъчните води с цел подобряване на качеството на повърхностните и подземните води;
- Оптимизиране на водоснабдителната мрежа;
- Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки при риск от наводнения;
- Да се проучи възможността за ползване на дъждовната вода като ресурс.

3. Почви и нарушени терени

Почвените ресурси на България, притежаващи като цяло висок потенциал от продуктивни, регулаторни и буферни функции, са подложени на естествена и антропогенна деградация, което влияе неблагоприятно на функционирането на естествени и изкуствени екосистеми.

Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите: ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища. Като най-сериозна заплаха за деградацията на почвите в България се определя ерозията, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения. Около 85 % от почвите в страната са засегнати от процеси на ерозия, а около 30 % от тях са подложени на ветрова ерозия.

Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия. Около 50 % от поливния фонд е застрашен от иригационна ерозия. Върху земеделските земи, разположени върху терени с по-голям наклон действа площна ерозия, което налага мерки за протиеерозионна дейност. Леглата и бреговете на реките и малките им притоци са подложени на равнинната ерозия.

Горския фонд на територията на община Сандански се стопанисва от ДГС Сандански, ДГС Катунца и ДГС Петрич. Общата площ на територията на община Сандански е 997.32 х.дка., като повече от половината от нея 571 188 дка са горски територии, което я нарежда на челни място по този показател в национален мащаб след общините Самоков, Велинград, Малко Търново, Батак, Сливен. Горските територии представляват 57,27% процента от общинската площ. Основният дял от държавния горски фонд се заема от иглолистна растителност – 11 012 ха. По-малко са площите с широколистни високостеблени растения – 2 759 ха, и с широколистни нискостеблени растения – 174 ха. Ежегодно за възпроизводство на горите, наред с приоритетното естествено възобновяване, се залесяват около 500 декара нови гори. Един от приоритетите свързан с горското стопанство е запазването на биологичното разнообразие и опазване на горите от пожари. Наличието на горски ресурси допринасят за относителен дял на дърводобивната и мебелната промишленост. Наблюдава тенденция за увеличаване на дърводобива.

Нарушаване на земите и почвите

Нарушени са тези почви, на които механично са унищожени повърхностните почвени хоризонти или цялата почва.

Общо нарушените терени на територията на общината, които се нуждаят от рекултивация - 4 броя концесии за добив на инертни строителни материали.

Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди

Съгласно данните от пункт № 83 - с. Долени, общ. Сандански - съдържанията са в рамките на фоновите концентрации.

Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита /пестициди/

В изпълнение на изискванията на Наредба №2 от 16.10.2000 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници са разработени Правила за добри земеделски практики. В съответствие с тези правила се извършват редовни проверки на големите животновъдни обекти на територията на Общината и на съществуващите складове за минерални торове.

Складовете с негодни за употреба пестициди са локализирани и са обект на ежегодна инвентаризация от ИАОС/МОСВ, НСРЗ/МЗХ и МВР/ГД „Пожарна безопасност и защита на населението”. Съгласно общоприетата на национално ниво класификация тези места се делят на 3 вида - централни общински складове, складове за негодни за употреба пестициди и ББ кубове. Пестицидите са химични препарати за унищожаване причинителите на болести, насекоми, гризачи и акари при земеделските растения, в горите, както и за унищожаване на плевелите при посев. Пестицидите се подразделят на следните групи: инсектициди - химични препарати за унищожаване на вредни насекоми; фунгициди - химични вещества, които убиват и спират развитието на гъбични заболявания при растенията; хербициди - химически препарати за борба с плевели. При неправилна технологична употреба могат да бъдат класифицирани към групата на химичните замърсители на почвата. Установено е, че пестицидите не действат селективно. Едновременно с вредителите те унищожават и голям брой полезни организми. При извършваните контролни проверки не са констатирани замърсявания с продукти от растителна защита. Ползват се дози, които са необходими за третиране.

Ерозия на почвите

Ерозията е най-широко разпространеният и интензивно протичащ деградационен процес върху почвената покривка на земята. Крайният резултат от действието на ерозията е безвъзвратното разрушаване на почвата, както като природно тяло и средство за селскостопанско производство, така и като основа на природната среда. Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата. Опазването на почвите от ерозията става чрез земеустройствени, агротехнически, лесомелиоративни и мелиоративни-технически дейности.

Ветрова ерозия

Съгласно използвания в ИАОС модел за оценка на ветровата ерозия, който е базиран на уравнението WEQ (<http://www.weru.ksu.edu/nrcs/weq.html>) рискът от ветрова ерозия на териториите на общината се степенува в зависимост от скоростта на вятъра, особеностите на релефа, почвените условия както и някои други климатични фактори - валежи, атмосферна влажност.

За периода 2017 - 2020 г. на територията на общината не се наблюдава промяна в сравнение с предходния период. Слаб риск от ветрова ерозия имат обработваемите земи.

Засоляване и вкисляване на почвите

Процесите на вкисляване и засоляване засягат както косвено, така и пряко живота на всеки един от нас, влияейки върху характеристиките на заобикалящата ни среда и качеството на храните и продуктите незаменими за съществуването на човешкия живот. С развитието на технологиите, механизацията, увеличеното използване на изкуствени торове и препарати за растителна защита, от средата на миналия век този стопански отрасъл променя традиционния си семеен характер. Променят се и националните политики и новите цели във връзка с неговото развитие, са производството на максимално количество земеделска продукция. В резултат на това, земеделските земи повсеместно са подложени на прекомерна експлоатация, която е причина за тяхната деградация (т.н. активизиране на процесите на засоляване, вкисляване, и др.).

Земеделието и промишлеността като отрасли използват редица природни ресурси и съответно оказват негативно влияние върху тяхното количество и качество. Така например, за получаването на селскостопанска продукция, освен естественото плодородие на земята, са необходими допълнително и водни ресурси за напояване, чист атмосферен въздух в земеделския район, наторяване и др. Освен това, се оказва негативно влияние върху качеството на водите и атмосферния въздух косвено, чрез транспорта на стоки и продукти, свързани с отглеждането на културите.

Проблемите със засоляването и съответно увеличаването на киселинността е свързан не само с промяна на качеството на почвите, но се отразява и на контактните водни тела, от които ние черпим вода за напояване и питейни нужди.

Засоляването и вкисляването на почвата придобиват широк обхват, когато дори слабо солени води се използват върху плитки почви, сухи райони или когато водата в почвата е съсредоточена само в почвения слой, който съдържа коренната система на растенията и когато продължителен период от време са прилагани некоректни едностранни практики на използвани торове и небалансирани норми на торене.

Мониторингът на процесите, водещи до увреждане на почвените функции, като засоляването и вкисляването на почвите в България представлява система за регистрация, измерване, контрол и предупреждение за интензивно антропогенно натоварване на почвите в земеделския поземлен фонд. Мониторингът по засоляване и вкисляване е част от Информационната система на ИАОС за мониторинг и последващ контрол върху антропогенните процеси.

Степента на развитие на процесите на засоляване се определят от климатичните, хидроложките и стопанските условия. Голяма част от засолените почви, представляват главно изоставени земеделски ниви и не се обработват поради намалено плодородие.

Засоляването на почвата е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли и /или обменен натрий в почвата в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Засолените почви са типичен представител на почвите с неблагоприятен състав и свойства за развитие на растенията. Към тях се отнасят т.н. солончази (същински засолени почви), чиято най-съществена педогенетична особеност е значителната концентрация на водоразтворими соли в почвения профил и т.н. солонци (алкални почви, съдържащи и в по-малко количество хидролизно - алкалния нормален натриев карбонат /сода/ и натрий в обменно състояние /над 20% от Тсорбционен капацитет).

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)

Отпадакът е вещество, предмет или част от предмет, който няма предварително непосредствено приложение или от който притежателят желае или е длъжен да се освободи. Вещества, предмети или части от предмети, предавани на специализирани фирми за третиране на отпадъците от собственика или от упълномощено от него лице, също се определят като отпадъци до момента, в който възстановените от тях материали или произведената от тях енергия бъдат включени в производствения цикъл.

При осъществяването на превантивния и текущ контрол на фирмите, занимаващи се със строителни дейности се дават предписания за извозване на строителните отпадъци до Регионалното депо. Извършва се системен контрол по изпълнение на задълженията на кметовете на населените, произтичащи от Закона за управление на отпадъците за предотвратяване на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места, създаването на нерегламентирани сметища, както и тяхното почистване.

Изводи:

През последните години на територията на община Сандански се забелязва намаляване на замърсяването на земите и почвите. Обръща се голямо внимание на ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието, включително и на използването на разрешени за растителна защита препарати. Разработват се програми за екологично земеделие и животновъдство.

Мерките, които се прилагат за опазване почвата от замърсяване са: недопускане палене на стърнища и следжътвени отпадъци, извършване на наторяване с течни, твърди торови маси и изкуствени торове при спазване на правилата за добри земеделски практики.

4. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ, ЛЕЧЕБНИ РАЗСТЕНИЯ

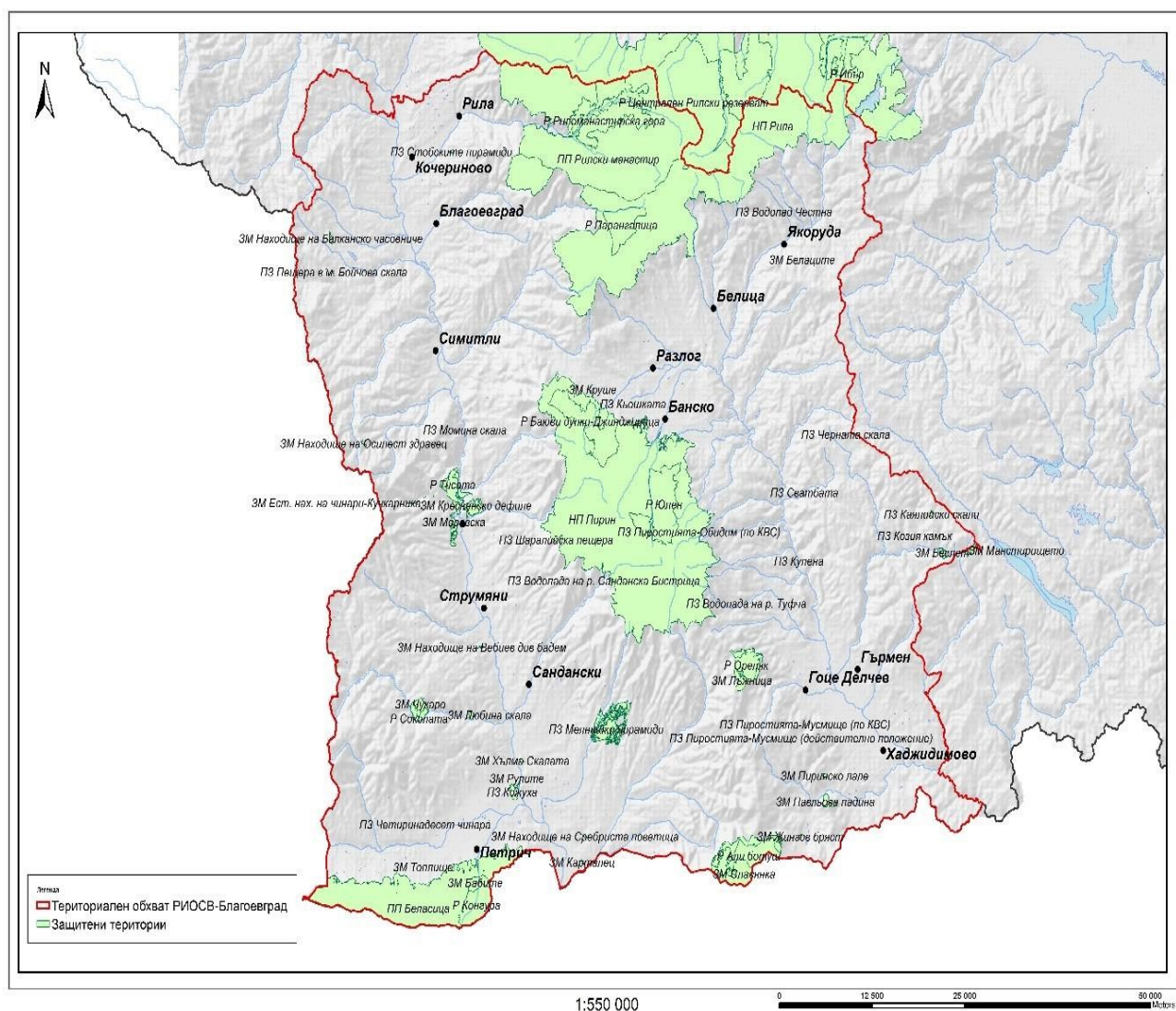
4. 1. Защитени територии

Съгласно нормативната уредба категориите защитени територии са: резерват, национален парк, природна забележителност, поддържан резерват, природен парк и защитена местност.

Опазването на елементите на Националната екологична мрежа и биологичното разнообразие, както и устойчивото използване на биологичните ресурси се осъществява чрез контролиране на дейности, свързани със:

- спазването на изискванията за опазване на биологичното разнообразие при осъществяването на дейностите на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
- опазването на растителните и животинските видове, предмет на ЗБР;
- спазването на изискванията за опазване на вековни или забележителни дървета;
- спазването на специалния режим по чл. 10, ал. 1 по ЗЛР;
- дейността на билкозаготвителите в билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;
- вида и количествата на билките за преработване и търговия;
- опазването на находищата и ползването на лечебните растения;
- лицата, които събират билки или генетичен материал, по отношение на вида и количеството, както и начините и средствата за събиране;
- издадените разрешителни от органите и лицата по чл. 22 ЗЛР;
- изпълнение на мерките за защита на дивите животни по ЗЗЖ;
- дейностите на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
- спазването на изискванията за опазване на биологичното разнообразие при осъществяването на дейностите на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа.

Визуализация на защитените територии в обхвата на дейност на РИОСВ – Благоевград е представена на фигурата по-долу:

Национален парк „Пирин“

Със заповед № 3074 от 08.11.1962 г. на Главно управление на горите при Министерски съвет е създаден Народен парк Вихрен (6736 ха). През 1974 г. със заповед № 3011 на Минис - терство на горите и опазване на природната среда, паркът е преименуван на Народен парк Пирин и площта му е уве - личена на 26 413,8 ха. Народен парк Пирин е разширен на 40 066 ха през 1987 г. (Заповед № 1036 от 17.11.1987 г. на КОПС). С приемането на Закона за защитените територии през 1998 г. на парка се определя статут на национален парк и той преминава на пряко подчинение на Министерство на околната среда и водите. Площта му е 40 356 ха. В територията на парка попадат два природни резервата.

Поради своя уникален природен комплекс от 1983 г. НП „Пирин“ е обект на Световното наследство според Конвенция - та за природното и културното наследство на ЮНЕСКО.

Биологично разнообразие:

В настоящия момент флората на НП Пирин включва около 1300 вида висши растения, което е около 1/3 от българска - та флора. Освен тях се срещат около 320 вида мъхове и няколко стотици вида водорасли. Характерна особеност за пиринската флора е високият процент на ендемизъм. В Парка се срещат 18 локални ендемити, 35 български ендемити и 86 балкански ендемити. Локалните ендемити растат само в Пирин и никъде другаде по света. Такива са например пирински мак (*Paraver degenii*), пиринска ливадина (*Poa pirinica*), урумов и кожухаров оксит - ропис (*Oxytropis urumovii* и *O. kozuharovii*), яворкова клопачка (*Rhinanthus javorkae*), пиринска мащерка (*Thymus perinicus*), пиринска власатка (*Festuca pirinica*) и др.

По-интересните от българските ендемити са фердинандова гъшарка (*Arabis ferdinandi-coburgii*), урумов кривец (*Chondrilla urumoffii*), българско вятърче (*Jasione bulgarica*), костова тлъстига (*Sedum kostovii*) и др. Балканските ендемити са най-многобройни, като много от тях са широко - коразпространени видове. Балкански ендемити са напр. добре познатата бяла мура (*Pinus peuce*), златистата кандилка (*Aquilegia aurea*), дребнолюспестият карамфил (*Dianthus microlepis*), балканският зановец (*Chamaecytisus absinthioides*) и мн. др.

Много от растенията са редки и защитени. Такива са например познатият на всички еделвайс, някои видове тинтява, много орхидеи и др. видове, чиито имена не говорят много на неспециалистите. Много от растителните видове в НП „Пирин“ са обект на опазване от редица международни конвенции и споразумения, които България е ратифицирала.

От растящите в Парка видове, в Червената книга на България са включени 114 вида, а 149 вида са с природозащитно значение. Разнообразните физикогеографски условия както и сравнително южното разположение и меридионалната ориентация на главното планинско било определят уникалното фаунистично богатство в планината.

В Национален парк „Пирин“ са установени над 2000 вида и подвиди безгръбначни животни (паяци, многоножки, на - секоми, охлюви и др.). В това число са включени 294 редки вида, 216 ендемита, 176 реликта и 15 вида присъстващи в световни и европейски списъци на застрашените видове. Това са само около половината от очакваните да бъдат открити в района видове.

От гръбначните животни се срещат 247 вида. Това включва 6 вида риби, 8 вида земноводни, 11 вида влечуги, 177 вида птици, 45 вида бозайници. От рибите змиорката, преди обитавала района на парка е включена в Червената книга на България като изчезнал вид, а планинският кефал е улавян еднократно в границите на парка.

В Червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN) са включени 2 вида земноводни и влечуги – жабата дървесница и шипоопоашатата костенурка.

От птиците в Червената книга на България са включени 31 вида, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата – 2 вида, в Европейската конвенция за опазване на дивата флора и фауна и природните местообитания – 148 вида, а в Европейската директива за опазване на птиците – 40 вида.

Скалният орел, ловният сокол, трипръстият кълвач, глухарят, лещарката, ливадният дърдавец са част от това многообразие и се нуждаят от специална защита.

От бозайниците 5 вида са включени в Червената книга на България, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата – 12 вида, в Европейската конвенция за опазване на дивата флора и фауна и природните местообитания – 37 вида, а в Европейската директива за опазване на природните местообитания – 24 вида. От особено внимание и защита се нуждаят кафявата мечка и балканската дива коза.

Видовото разнообразие на установените 2091 вида безгръбначни животни показва, че Национален парк Пирин е територия със значително фаунистично богатство.

Това твърдение се подкрепя и от факта, че на територията на парка са разпространени 218 ендемични, 176 реликтни и 294 редки (стенотопни) таксона, сред които присъстват и 15 вида включени в Световни Европейски Червени списъци .

Резерват „Али ботуш“

Обявен е с Постановление № 1171 от 24.09.1951 г. на Главно управление на горите; Постановление № 14825 от 29.04.1952 г. на Министерство на горите; Заповед № 27 от 13.01.1980 г. на Комитета за опазване на околната среда; Заповед № 131 от 22.02.1985 г. на Комитета за опазване на околната среда.

От 01.03.1977 г. резерватът е включен в листата на биосферните резервати по програмата „Човек и биосфера“ на ЮНЕСКО.

Биологично разнообразие:

В ботанико - географско отношение резерватът спада към самостоятелния район Славянка на Македоно - Тракийската провинция на Средиземноморската подобласт.

Тази зона е един от районите с най-интензивно флористично формообразуване у нас. Основен лесообразувател в резервата между 1000 и 1450 м. н. в. е черният бор (*Pinus nigra*). Интерес представлява формата „Петродан“. Над пояса на черния бор, до 1800 м.н.в. започват горите от черна мура (*Pinus leucodermis*) – един от редките, защитени и най-интересни представители на нашата дендрофлора. Това е и най-голямото находище на черна мура на Балканския полуостров. Само в северозападната част на резервата между 500–700 м.н.в. се срещат широколистни гори – бук (*Fagus sylvatica*), воден габър (*Ostrya carpinifolia*). Средната възраст на гората в резервата е 90 години, средният бонитет е 3, средната пълнота – 0,6, средната височина – 19 м, средният диаметър – 30 см. В резервата се срещат също отделни индивиди бяла мура (*Pinus peuce*), обикновен тис (*Taxus baccata*) – терциерен реликт, защитен от закона, борисовата ела (*Abies borisii-regis*) – ендемит, кошаниновото вълче лико (*Daphne kosanini*) – терциерен реликт и балкански ендемит. Много интересна и разнообразна е тревната растителност, от която са установени над 1400 вида. От тях 20 – български ендемити, 42 – балкански ендемити и редица други защитени, редки и застрашени от изчезване видове, включени в Червената книга на България. Планината като цяло е формообразуващо огнище с широко застъпени в нея локално и регионално, най-често балканско, ендемично формообразуване. По-големите и специфични ендемични комплекси са разположени по склоновете на Гоцев връх и съседните билни участъци.

Изключително богат на ендемични и редки видове е и Парилски дол, който представлява дълбока ждреловидна долина във варовикови скали. Локални ендемити са цолигоферовата тлъстига (*Sedum zollikoferii*), славянско котенце (*Pulsatilla slavjankae*), дреновски мразовец (*Colchicum drenovskii*), шахтева дрипавка (*Crepis schachtii*), зюндермановата поветица (*Convolvulus suendermanii*) – изключително рядък балкански ендемит. Друг терциерен и балкански ендемит е дългошпорестата те - менуга (*Viola delphinantha*), която се среща само по варовиците и варовитите терени на резервата и буферната зона. Други балкански ендемити са гризенбаховата теменуга (*Viola grisenbachiana*) и парилската метличина (*Centaurea pariliana*). На територията на резервата се срещат и други защитени растения – венерин косъм (*Adiantum capillus veneris*), дряновска кандилка (*Fritillaria drenovskyi*), родопска съсънка (*Pulsatilla rodopaea*).

Животинският свят също е много интересен и разнообразен, представен главно от средиземноморски и субсредиземноморски видове. Наред с типичните за страната видове – сърна (*Capreolus capreolus*), дива свиня (*Sus scrofa*), заек (*Lepus europaeus*),

лисица (*Vulpes vulpes*) и др. се срещат и чакалът (*Canis aureus*), два вида костенурки (*Testudo greca*, *T. hermanni*), македонски гушер (*Lacerta erhardi*), изключително рядката котешка змия (*Telescopus fallax*) и др.

Изключително голямо е разнообразието и на средиземноморските представители на безгръбначните животни – повече от 1200 вида. От тях особено интересни са пеперудите, между кои - то има и нови за науката видове.

Поради разнообразието на местообитания районът на Славянка се характеризира и с разнообразие на орнитофауната. Установени са 134 вида птици, от които 21 са включени в Червената книга на България. От срещаните се видове птици 53 вида са от европейско значение. Славянка е едно от най-важните орнитологични места в страната за дебелоклюнатата чучулига (*Melanocorypha calandra*), пернатоногата кукумявка (*Aegolius funereus*), врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горската чучулига (*Lullula arborea*).

Режим и статут:

Територия с най-строг природозащитен режим. Забраняват се всякакви дейности, с изключение на: охрана; посещение с научна цел; преминаване на хора по маркирани пътеки, вкл. с образователна цел; събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите; потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети.

Резерватът се стопанисва и охранява от РИОСВ – Благоевград. Достъпът е ограничен, придвижването става по определени пътеки, като е задължително предварително съгласуване на всяко посещение с МОСВ.

Природна забележителност „Мелнишки пирамиди“

Природната забележителност е обявена със заповед № 2607 от 14.12.1960 г. на Министерство на горите с площ 84,9 ха. Със заповед № 156 от 11.04.1978 г. на КОПС се разширяват границите. Площта е 1165,5 ха. Природна забележителност „Мелнишки пирамиди“ включва красивите пясъчни образувания в околностите на гр. Мелник. Върху тях с течение на времето се е натрупал конгломерат от свлечен скално-пясъчен материал от Пирин с дебелина до 120 м. В резултат на комбинираното ерозионно действие на водата, ветровете, топлината и студа са се образували различни причудливи форми (гъби, минарета, мечове, египетски пирамиди и др.).

Биологично разнообразие:

Районът се характеризира с голямо разнообразие от мозаечни местообитания със значително средиземноморско влияние. Основна част от територията е покрита с пасища и храсталаци, като се срещат и широколистни гори от космат дъб (*Quercus pubescens*), благуна (*Quercus frainetto*), цер (*Quercus cerris*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*).

Преобладава келявият габър, който често образува самостоятелни гори и храсталаци с червена хвойна (*Juniperus oxcedrus*) и др. средиземноморски елементи. Характерни за мелнишките пирамиди са вечнозелените храсталачни съобщества на грипа (*Phyllirea latifolia*) с ксеротермна тревна растителност.

Установени са и 113 вида птици. От тях 12 са включени в Червената книга на България, 49 са с европейско значение. Мястото осигурява подходящи местообитания за 32 вида.

Мелнишките пирамиди са от световно значение като представителен биом за Средиземноморския биом. Срещат се 5 биомно ограничени вида. Това са черноглавата овесарка (*Emberiza melanocephala*), червеногушото коприварче (*Sylvia melanocephala*), испанското каменарче (*Oenanthe hispanica*), големият маслинов присмехулик (*Hippolais olivetorum*). Районът поддържа представителни за страната гнездови популации на множество птици, някои от които са осояда (*Pernis apivorus*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), горска чучулига (*Lullula arborea*) и др.

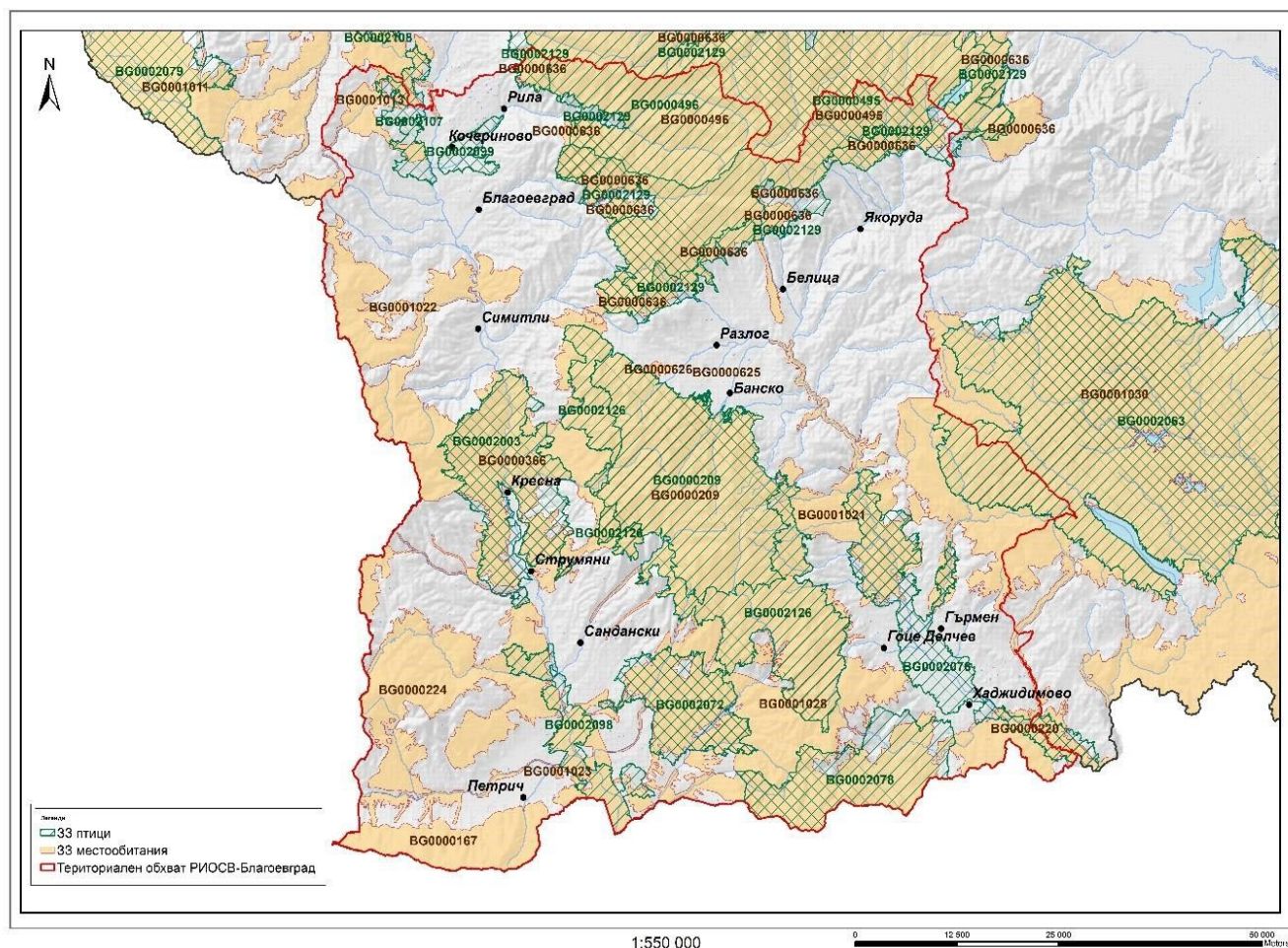
Със заповедта за обявяване в защитената местност се забранява:

- Повреждане на дърветата и късане или изкореняване на растенията; пашата;
- Преследване, убиване на диви животни и вземане на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнезда и леговища;
- Разкриване на кариери, провеждане на минногеоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя, както естественият облик на местността, така и водния ѝ режим;
- Извършването на строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено.

Природната забележителност се стопанисва и охранява от Държавно лесничество „Сандански“, под контрола на РИОСВ – Благоевград.

4.2. Защитени зони

Визуализация на местоположението и обхвата на защитените зони е представена на фигурата по-долу:

Както вече бе споменато защитените зони на територията на община Сандански припокриват изцяло площта на защитените територии, като плаща на защитените зони е много по-голяма. Също се припокриват и части от защитени зони определени по директивата за птиците с такива определени по директивата за хабитатите. Защитените зони заемат около 60-70% от територията на община Сандански.

Защитени зони по директивата за птиците:

- BG 0000209 - „Пирин“;
- BG 0002072 - „Мелнишки пирамиди“;
- BG 0002078 - „Славянка“;
- BG 0002098 - „Рупите“;
- BG 0002003 - „Кресна“.
- BG 0002126 - „Пирин буфер“;

Защитени зони по директивата за хабитатите:

- BG 0001028 - „Среден Пирин – Алиботуш“;
- BG 0001023 - „Рупите – Струмешница“;
- BG 0000224 - „Огражден – Малешево“;
- BG 0000336 - „Кресна – Илинденци“.
- BG 0000209 - „Пирин“;

Със заповедите за обявяване на защитените зони са определени режими на дейности с цел опазване предмета на опазване в съответната защитена зона.

Опазването на типовете природни местообитания и на видовете и техните местообитания в защитените зони е основен приоритет в дейността на РИОСВ – Благоевград. Изпълнението на тази основна цел се осъществява чрез осъществяване на превантивен и текущ контрол по отношение на спазване на режимите на защитените зони определени в заповедите за обявяването им и планове за управление и изпълнението на условията, изисквания и мерки, поставени в издадени от директора на РИОСВ решения по преценка необходимостта от ОВОС и ОС.

4.3 Лечебни растения

Лечебните растения са важна част от природните растителни ресурси и национално природно богатство. Те имат важно място в бита на повечето български домакинства, а през последните десетилетия добиват и важно икономическо значение. За да се опази и съхрани този ресурс, то той трябва да се ползва устойчиво, в количества и по начин които не водят до трайно намаляване на генетичния или ресурсния им потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения.

България е единствената страна в ЕС, която има специализиран Закон за лечебните растения и две свързани с него наредби. Според изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината.

Разделът „Лечебни растения“ към ОПООС на община Сандански е разработен на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Спазени са изискванията на действащото в момента законодателство по отношение на биоразнообразието и лечебните растения, в т.ч. и изискванията на чл. 55 от ЗЛР относно съдържанието на раздела.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да осигури опазване на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси на територията на община Сандански, като планира ползването, така че то да бъде екологосъобразно и устойчиво.

Дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки са във връзка с целите на общината в тази насока:

- Опазване на естествените находища на лечебни растения в община Сандански от увреждане и унищожаване;
- Осигуряване на устойчивото ползване на лечебните растения, недопускащо намаляване на генетичния и/или ресурсния им потенциал;
- Постигане на ефективно прилагане на изпълнителната и контролна дейност на община Сандански в съответствие с изискванията на Закона за лечебните растения и наредбите към него.

„Ресурси от лечебни растения“ е съвкупността от лечебни растения, разгледани като природен продукт, използван от хората за задоволяване на сегашни или потенциални техни нужди“.

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества, като в някои от тях доминират, заемат обширни територии и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитна значимост. Лечебните растения формират и участват в местообитания с конзервационна значимост, включени в мрежата Натура 2000.

Като част от биоразнообразието на страната, лечебните растения са подложени на редица заплахи: влошаване, фрагментация и загуба на местообитания; прекомерно използване и неспазване на правилата за опазване на находищата и видовете; замърсяване на въздуха, водата и почвата; ниската численост и ниска плътност на индивидите в някои популации; климатични промени и др.

Законът за лечебните растения (обн., ДВ, бр. 29/ 2000 г.) е специализиран ресурсологичен закон, който регламентира дейностите по опазване и ползване на лечебните растения, задълженията на физическите и юридическите лица и на органите на държавната и местната власт.

Основната цел на закона е осигуряване на условия за дългосрочно устойчиво ползване на лечебните растения на територията на страната. Към него има списък със 739 вида лечебни растения.

Законът допуска два вида ползване – за лична употреба и за стопански нужди. Под **лични нужди** се разбира количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един

ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг;
- б) стръкове – до 2 кг;
- в) листа – до 1 кг;
- г) кори – до 0,5 кг;
- д) цветове – до 0,5 кг;
- е) семена – до 0,1 кг;
- ж) плодове – до 10 кг;
- з) пъпки – до 0,5 кг;
- и) талус – до 1 кг.

Събирането за стопански цели е събирането на билки в големи количества за търговски цели или преработка. Събирането за стопански цели се извършва от физически и/или юридически (билкозаготвители) лица, след издаване на разрешително и заплащане на такса за ползване, преди да започне събирането на съответните билки. В билкозаготвителните пунктове се изкупуват само билки, за които е издадено разрешително по чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения, когато билките са събрани от диворастящи лечебни растения. Разрешителните придружават събраните количества билки в пунктовете.

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от общински съвет в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земите включени в Държавния фонд. Към момента има приета от Общинския съвет. В общинската Наредба за определянето и администрирането на местните такси, цени на услуги и права на територията на Община Сандански има тарифа за таксите за страничните ползвания и страничните горски продукти, добити от общински горски фонд.

Разрешителното за ползване се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

- 1) вида на ползването;
- 2) разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;

- 3) района или конкретното находище;
- 4) начина на ползване;
- 5) задължения на ползвателя.

При издаването на разрешителни на територията на Община Сандански се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Благоевград за организирани билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ Благоевград;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок (до 20 януари) за представяне в РИОСВ Благоевград на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения на територията на Община Сандански;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на разрешителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляря на разрешителното за ползване.

Изкупуването и/или първичната обработка на билки се извършва в билкозаготвителни пунктове. Съхраняването на изсушени билки се извършва в складове за билки. Изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, са определени в Наредба №5 от 19.07.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки.

Със заповед по чл.10, ал.1, 2 и 3 и чл.14 от ЗЛР на Министъра на околната среда и водите. ежегодно се определя специален режим за опазване и ползване на защитените лечебни растения в която се определят допустимите за събиране количества билки от естествените находища извън територията на националните паркове на конкретни видове лечебни растения и се въвежда забрана за събирането на билки от естествените им находища на определени видове лечебни растения;

Контрол по изпълнение на заповедта за територията на община Сандански се осъществява от РИОСВ Сандански.

„Природозащитно значими“ или „консервационно значими“ видове са видовете диворастящи растения, които са уязвими или под заплаха от изчезване и се нуждаят по една или друга причина от мерки за защита. Според степента на застрашеност на видовете в определен географски обхват се създават локални, национални и т.н. Червени списъци.

Консервационно значимите видове лечебни растения в България са няколко десетки. Те оформят различни групи в зависимост от: степента им на застрашеност; нормативната рамка за защита, нивото на заплаха – национално, европейско и глобално; разрешената степен на ползване и т.н.

Необходимо е винаги да се има предвид, че и широко разпространени видове лечебни растения, при неправилно събиране и/или изчерпване на находищата до край, могат бързо да намалеят, да станат редки или уязвими и да се окажат в риск от унищожаване. Затова е важно да се опазват и ползват правилно, така че находищата да имат възможност да продължат да съществуват през следващите години и да се възобновяват.

Ползването на лечебните растения трябва да бъде съобразено с разпоредбите на действащото в страната национално и европейско законодателство.

„Стопански значими“ видове лечебни растения

Тези видове имат много добри запаси в природата или се култивират, което позволява събиране на големи количества. Това са: липа, коприва, жълт кантарион, глог, мента, маточина, лавандула, лайка, диланка, шипка, трънка, къпина, малина, хвойна и др.

Лечебните растения в региона на Община Сандански, се срещат изключително около пътните артерии, синуриите на поземлените имоти, пасища и мери, запустели и необработени участъци, в горския фонд (ДГФ), Общински горски фонд (ОГФ) или в частните горски парцели, както и в прилежащите селищни системи около дворовете.

Биологически неоправданата експлоатация на лечебните растения, вследствие на тяхното неправилно събиране, е една от негативните страни на антропогенния фактор. Това от своя страна води до влошаване състоянията на техните естествени местообитания и находища.

На основание чл.10, ал.1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения ежегодно със Заповед на Министъра на околната среда и водите се определят допустимите за събиране

количества билки (в килограми сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове на следните видове лечебни растения:

Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.)

Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.)

Иглика лечебна (*Primula veris* L.)

Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra)

Лазаркиня, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)

Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)

Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)

Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)

Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.)

Кисел трън обикновен (*Berberis vulgaris* L.)

Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex)

Не се разрешава събирането на тези билки извън определените за годината райони, както и в количества, по големи от определените квоти.

Опазването на биологичното разнообразие е регламентирано чрез осъществяване на превантивен контрол чрез регистрация на екземпляри по чл. 91 от ЗБР и чл. 22 от ЗЗЖ, извършване на наблюдения и контрол, свързани с мониторинга на биоразнообразието и биологичните ресурси и генетично модифицираните организми и чрез осъществяване на текущ и последващ контрол в съответствие с изискванията на ЗБР чрез извършване на проверки „на място“ и по документи, свързан със: спазване на забраните, въведени с чл. 40 от ЗБР; изпълнението на изискванията и условията, поставени в нормативни актове и актове, издадени от министъра на околната среда и водите; спазване на режимите за вековните или забележителни дървета; спазване на специалния режим по чл. 10, ал. 1 по ЗЛР, определян ежегодно за съответната календарна година със заповед на министъра на околната среда и водите.

С издадената и през 2020 г. заповед на министъра на околната среда и водите, за поредна година е въведена забрана за събиране на лечебното растение Пирински (Мурсалски или Алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Griseb.) от естествените му находища, включително и за лични нужди. Забраната не важи за продажба на билки от култивиран Пирински (Мурсалски или Алиботушки) чай, която се разрешава след издадено удостоверение от съответната общинска администрация с данни за местонахождение, площ и количество на произведените количества билки през годината; спазване на изискванията на ЗЛР по отношение на издадените разрешителни от органите

и лицата по чл. 22 ЗЛР; установяване на щети от защитени видове хищници върху селскостопански животни и култури, пчелини и друго имущество.

Състоянието на находищата от лечебни растения в Община Сандански може да се определи, като благоприятно, но в риск, тъй като извън границите на населените места голям процент от територията е заета от агроценозите на обработваемите земи. Направеният преглед на състоянието на най-важните лечебни растения в общината определя главните и оперативни цели на управление, свързани с опазване и поддържане на разнообразието на екосистемите и на видовете лечебни растения, като създава предпоставки за развитие на следните приоритети с отношение към този сектор:

1. Развитие на екотуризъм и съпътстващи дейности. Това допринася за повишаване на конкурентноспособността на местната икономика и екологосъобразния начин на ползване на ресурсите чрез опазване на дивата природа, както и на нейното разумно и устойчиво използване от местното население.
2. Превръщането на природните дадености в поминък за част от населението.
3. Осъществяване на образователни дейности за постигане на устойчиво развитие и добро управление, свързано със съхраняване на природата и нарастването на дела на лечебните растения в местната икономика.
4. Устойчиво и балансирано развитие на земеделието, в т.ч. и в посока за култивиране на диворастващи лечебни растения и превръщането им в основа за развитие на малък бизнес.

Извод в контекста на програмата за опазване на околната среда:

Община Сандански има феноменален природен потенциал за развитие на екотуризъм, един от най-бързо развиващите се сегменти на туристическата индустрия в международен план. Особено внимание трябва да се обърне на развитие на форми с относително малко въздействие върху природата и другите ресурси, каквито са екотуризмът, селският туризъм и други форми на т.н. устойчив или алтернативен туризъм. На местно и регионално ниво трябва да бъдат изградени механизми за генериране на приходи и справедливо разпределение на ползите от екотуризма, за привличане на средства и достъп до финансиране, за подкрепа на малкия и среден екотуристически бизнес.

Мерки за опазване,

- Дейности по поддържане и управление на пасища и ливади, като определяне на правилната пасищна натовареност и контрол, правилни срокове за косене на ливадите, почистване на дървесна и храстова растителност и др.

- . Екологосъобразно земеделие и животновъдство.
- Екологосъобразно стопанисване на горите, така че да не се променя драстично тяхната екологична структура и оттам условията за различните видове лечебни растения.
- Дейности по опазване и възстановяване на ресурсите на лечебни видове.

5. Отпадъци

Законът за управление на отпадъците (ЗУО, обн. ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 год., изм. и доп.) регламентира контрола и мерките за защита на околната среда и човешкото здраве чрез действия в следните насоки:

- предотвратяване или намаляване на вредното и негативно въздействие от образуването и управлението на отпадъците;
- намаляване на цялостното въздействие от прекомерното използване на ресурси; - повишаване ефективността на ползваните ресурси.

Насърчаването на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друг вид оползотворяване на образуваните масово разпространени отпадъци са основни цели залегнали в ЗУО. Със закона се определят и изискванията за разширена отговорност на производителите на продукти, след използване на които се образуват масово разпространени отпадъци.

Задълженията на органите на местното самоуправление и местната администрация включват и организиране на екологосъобразно управление на битовите и строителните отпадъци, образувани в съответната административно териториална единица. В тази връзка кметът на общината разработва и изпълнява програма за управление на отпадъците (съгласно чл. 52, ал. 1 от ЗУО). Тя е неразделна част от общинската програма за околна среда и периодът на действието ѝ съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Условията и реда за изхвърлянето, събирането (включително разделното), транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, (включително биоотпадъци), опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината се определят с общински наредби. Общината има приети наредби, прилагащи се при управлението на отпадъците.

Същите са публикувани на интернет страницата на общината.

По голямата част от мерките в Програмата за управление на отпадъците 2016 – 2020г. са изпълнени.

На общината и предстои да приеме Програма по управление на отпадъците за периода 2021-2028г (ОПУО). Програмата е разработена на основание чл. 52 от ЗУО и в съответствие с Методически указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците от 2021г. утвърдени със Заповед на Министъра на околната среда и водите, в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците до 2028г.

Основната цел на Програмата е да се идентифицират дейностите, свързани с устойчивото управление на отпадъците на община Сандански.

Във всички населени места в община Сандански е въведено организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Налице са системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци – отпадъци от опаковки, излязло от употреба електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори. Системите за разделно събиране са изградени в сътрудничество със съответните организации по оползотворяване.

Голяма част от рециклируемите отпадъци постъпват и се оползотворяват чрез фирмите и пунктове за вторични суровини, които приемат отпадъци от пластмаса и стъкло, хартия и картон, вторични суровини.

Битови отпадъци

Системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване обхваща около 93% от населението на територията, на общината.

Дейностите, свързани със събиране, транспортиране и последващо третиране на отпадъците се извършват от лица, притежаващи съответните документи, изискващи се по ЗУО. Транспортирането на битовите отпадъци се извършва до регионалното депо за неопасни отпадъци, действащо на територията на община - Регионално депо за неопасни отпадъци за общини Сандански, Струмяни и Кресна.

В населените места с малък брой население и/или труднодостъпно географско положение (планински райони), характерни за общините Сандански, Струмяни, Петрич, Симитли, е затруднено извършването на сметосъбирането и сметоизвозването на отпадъци. За тях събирането и транспортирането на отпадъците се извършва по заявка от съответния кмет или кметски наместник

Таблица: Събиране и транспортиране на битови отпадъци (БО)

Община	Брой жители	Брой населени места в общината	Брой населени места с въведена система за събиране и транспортиране на БО	Населени места в които не е въведена система за събиране и транспортиране на БО (изписват се поименно)	% население, обхванато	Брой на обслужваното население
2	3	4	5	6	7	8
Сандански	40 205	54	34 населени места + 1 местност	с. Белевехчево, с. Белъово, с. Бождово, с. Вихрен, с. Голем Цалим, с. Горна Сушица, с. Долени, с. Златолист, с. Кашина, с. Ковачево, с. Кръстилци, с. Лехово, с. Любовище, с. Любовка, с. Малки Цалим, с. Пиперица, с. Стожа, с. Сугарево, с. Храсна, с. Черешница,	99.3%	39 916

Разделно събиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци

Законодателството определя конкретни цели за рециклиране на опаковки:

	до 2025 г.	до 2030 г.
Всички опаковки	65%	70%
Пластмаса	50%	55%
Дървесина	25%	30%
Черни метали	70%	80%
Алуминий	50%	60%
Стъкло	70%	75%
Хартия и картон	75%	85%

Разделното събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Сандански се извършва от организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Булекопак“ АД. На територията на общината е въведена двуцветна контейнерова система.

Лицата, осъществяващи дейност на територията на територията на общината като пускат на пазара масово разпространени отпадъци изпълняват задълженията си чрез участие в колективни системи, представлявани от организации по оползотворяване или заплащат дължимата продуктова такса към ПУДООС. До момента няма лица, които да изпълняват задълженията си индивидуално.

Съгласно изискванията на ЗУО и Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки общините са задължени да организират разделно събиране на отпадъци от опаковки за населени места над 5 000 жители.

Масово разпространени отпадъци (МРО)					
Община	Въведени системи за разделно събиране на МРО, в .т. ч.:	% население, обхванато от системите за разделно събиране	Брой на обслужваното население	Брой на населението по настоящ адрес	Брой на площадките и на местата за разделно събиране на различните видове МРО
1	2	3	4	5	6
Сандански	Отпадъци от опаковки *	90,1%	36 237	40 205	232 броя контейнери с вместимост 1 110 л, разположени в 116 точки
	Негодни за употреба батерии и акумулатори				извършва се кампанийно на територията на Община

					Сандански
--	--	--	--	--	-----------

„Булекопак“ АД има сключен договор с подизпълнител - „Унитрейд Благоевград“ ЕООД. Дружеството извършва дейностите по събиране, транспортиране и последващо третиране на отпадъци на територията на общината. Отпадъците от опаковки се транспортират до площадка за последващо третиране (сепариране – сепарираща инсталация за РСО), с местонахождение в с. Зелен дол, община Благоевград.

Най-добре организирана и ефективно функционираща е системата за събиране, транспортиране и третиране на отпадъци от опаковки. Събирането на останалите потоци от МРО се извършва чрез организиране на кампании. В търговските и други обществени обекти, действат системи за обслужване на МРО, основно чрез поставени съдове за събиране на такъв вид отпадъци, като най-често това е приложимо за портативните батерии и акумулатори. Чрез общински кампании се осъществява периодично и събирането на МРО с произход от населението.

На територията на общината все още не са изградени площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други, каквото е изискването на чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

Дейностите по рециклирането и/или оползотворяването са приоритетни цели при управлението на отпадъците. Въведената процедура по основно охарактеризиране цели отклоняване от депото на отпадъчните потоци, които могат да бъдат рециклирани и/или оползотворени. Към генераторите на отпадъци остава изискването за следване приоритетния ред (йерархия) при тяхното управление, чрез преориентиране на отпадъчните потоци към рециклиране и/или оползотворяване.

През 2020 г. са въведени в експлоатация инсталации за сепариране на смесени битови отпадъци и инсталации за компостиране на разделно събрани зелени отпадъци на РСУО-Сандански

Строителни отпадъци

Изискванията при управлението на строителните отпадъци са регламентирани с чл. 11 от ЗУО и по конкретно с Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, публикувана в ДВ, бр. 98 от 05.12.2017

г. Основен акцент при управлението на този вид отпадъци е вменияване на отговорност на възложителите на строително монтажни работи и премахването на строежи за разработването на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО). С него се предвижда отпадъците задължително да се разделят по вид и да се предават за оползотворяване. Основните цели при управление им се изразяват в минимизиране както на образуването им, така и на депонирането им. Същевременно следва да се увеличи употребата на материали, получени от рециклирани строителни отпадъци.

Като слаба страна и през следва да отбележим липсата на инсталации и съоръжения за третиране на строителните отпадъци на територията РИОСВ-Благоевград. Образуваните строителни отпадъци основно се предават за обезвреждане чрез депониране до РДНО.

Генераторите на строителните отпадъци са основно фирми, извършващи строително-ремонтни дейности на територията на една или няколко общини, като притежават регистрационни документи за събиране и транспортиране на отпадъци и сами извършват транспортирането до депата.

Към момента в действащото регионално депо се депонират строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради (СООРС) – земни маси, тухли, бетон, асфалт, керемиди, плочки, дърво, метали, хартия, пластмаси, стъкло.

Строителните отпадъци, генерирани от населението продължават да се явяват основен проблем пред общината. Трудностите пред общината основно са свързани с почистване на нерегламентирани замърсявания, тъй като голям процент от строителните отпадъци не постъпват на депата, а се изхвърлят нерегламентирано от жителите на малките населени места.

Практиката показва, че се извършва разделно събиране по видове строителни отпадъци, както от фирмите, така и от населението. Металните отпадъци, образувани от строителните дейности се оползотворяват на 100 %.

Производствени и опасни отпадъци

На територията на РИОСВ-Благоевград обектите, извършващи дейности с отпадъци са предимно от дървопреработващата, текстилната и обувната промишленост, както и голяма част в сферата на услугите (авторемонтни, автомивки). В производство на пелети, фирмите оползотворяват голяма част от дървесните отпадъци, генерирани от дървопреработващите предприятия на територията на инспекцията. Значителна част дървесни отпадъци се използват и като гориво за получаване на топлинна енергия.

Една част от производствените отпадъци (вкл. текстилните) се депонират, в случай че не притежават характеристики (физически и химически), позволяващи тяхното оползотворяване, не представляват интерес за рециклиращата индустрия и/или за оползотворяването им, както и липсата на съоръжения и инсталации. Генераторите на отпадъци, които следва да бъдат депонирани изготвят доклади от основно охарактеризиране съгласно „Ръководство за основно охарактеризиране на отпадъците и прилагане на критериите за приемане на отпадъци на различни класове депа”, утвърдено от министъра на околната среда и водите със Заповед № РД156 от 04.03.2015 г.

Съгласно изискванията на ЗУО опасните отпадъци се предават за последващо третиране на лица, притежаващи необходимите разрешения за дейности със съответните отпадъци.

При третирането на производствените и опасни отпадъци се срещат и редица проблеми. Главно затрудненията произтичат от непълно и неефективно организиране и управление на разделно събираните отпадъци, което води до невъзможност за рециклиране и оползотворяване от една страна, и от друга - липсата на съоръжения за третиране на някои видове отпадъци.

Относно проследяването на количествата образувани, транспортирани, оползотворявани и обезвреждани отпадъци по видове се изготвят годишни отчети.

Основни нерешени проблеми с производствени отпадъци на територията на РИОСВ; Съществен проблем е нерегламентираното изгаряне на производствени отпадъци и поконкретно текстилни отпадъци, отпадъци от хартиени и пластмасови опаковки. Някои генератори на производствени отпадъци продължават практиката да използват отпадъците, като алтернатива на утвърдените горива за отопление.

Друг важен проблем е, че капацитетът на депата за неопасни отпадъци бързо се изчерпва, поради депонирането на значителна част от производствените отпадъци. Сериозен проблем остава и продължаващото нерегламентирано изхвърляне на отпадъци от генератори на производствени отпадъци с цел избягване на финансовата обремененост.

Основни нерешени проблеми с опасни отпадъци (битови и производствени) на територията на РИОСВ.

На територията на РИОСВ-Благоевград няма изграден център и/или съоръжение за обезвреждане на опасни отпадъци. Фирмите срещат затруднение при предаването им за последващо третиране, тъй като образуваните количества са малки, лицата, имащи право да третират подобни отпадъци са в отдалечени точки на страната, което води до

оскъпяване на услугата. Това пък от своя страна допринася до съхраняването им на мястото на образуване за по-дълъг период от време, което е в разрез със законовите изисквания.

От общината не са предприети конкретни и ефективни действия във връзка с наредбите уреждащи начина на третиране и транспортиране на масово разпространени отпадъци - отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, акумулатори, батерии, луминесцентни лампи и др. Приета е практиката да се провеждат ежегодни кампании, съвместно с организации по оползотворяване. На територията на РИОСВ-Благоевград няма изградени площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други в населените места с население по-голямо от 10 000 жители. На тях следва да се предават отпадъци директно, без да се губи време и да се търси решение, или в нарушаване на законодателството, да се изхвърлят в околната среда или да се третират по начини, които водят до нейното замърсяване.

Изводи и заключения

✓ Нараства делът на лицата, извършващи дейности по оползотворяване на отпадъците. Основно дървесни отпадъци и отпадъци от пластмаси се третират в съоръжения за оползотворяване, действащи на територията на РИОСВ-Благоевград.

✓ От извършените проверки по чл. 59 от ЗУО, на лица, пускащи на пазара масово разпространени отпадъци, следва да отбележим, че по-голяма част от тях изпълняват задълженията си като участват в колективни системи за оползотворяване на отпадъци от опаковки.

✓ Извършени са проверки за наличието на нерегламентирани замърсявания с отпадъци по речните легла и прилежащите територии на реките на територията на общината.

Извършени са проверки относно наличие на нерегламентирани замърсявания и почистването от отпадъци на населените места, на общински пътища, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси и опорните пунктове за поддържане.

✓ Извършени са проверки за наличие на нерегламентирани замърсявания с отпадъци в обхвата на републиканската пътна мрежа, контролирана от РИОСВ-Благоевград. Констатира се замърсявания с отпадъци най-често по пътните отбивки и местата за отдих. Замърсяванията са основно с отпадъци от опаковки. Поставяни са предписания с конкретни срокове за изпълнение, като в следствие е извършван и последващ контрол.

✓ Засилен контрол се осъществява по отношение управлението на текстилните отпадъци, генерирани от шивашки цехове, извършващи дейност на територията контролирана от РИОСВ Благоевград. Основните констатирани нарушения са свързани с изгарянето на текстилни отпадъци през отоплителния сезон на годината, неводенето на отчетност и предаването на отпадъците за последващо третиране на лица, които не притежават необходимите документи по чл. 35 от ЗУО.

6. Шум

Като екологичен фактор, шумът винаги присъства в жизнената среда на човека. Законът за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) предвижда опазването на околната среда от шум да се постига чрез разработване и прилагане на мерки за избягване, предотвратяване или намаляване на шума.

По-голяма част от промишлените предприятия в района на общината са разположени в производствено-складови зони или извън населените места, така че влиянието на излъчвания от тяхната дейност шум върху населението, е минимално. Допустимите гранични нива на шум за тях са 70 dB(A) съгласно Наредба 6/2006 г., изм. и доп. ДВ бр.26/2019 г.

Освен промишлените предприятия, основен източник на шум в населените места е транспортът.

По данни от общината в града има 2 бр. кръстовища с натоварен автомобилен трафик около 200 МПС/час. През 2020 г. няма значителна промяна в акустичната обстановка в град Сандански и общината сравнено с предишни години.

През 2020 г. на територията на община Сандански не са заложили обекти за извършване на контролни измервания. Няма и представени доклади от собствени периодични измервания.

Депо за твърди битови отпадъци, гр. Сандански – СПИ извършени през 2020 г., съгласно условията в издаденото комплексно разрешително са валидни за две календарни години. Резултатите не показват превишения на заложените в комплексното разрешително гранични стойности.

Препоръки, които биха могли да бъдат отправени за общи действия по ограничаване на акустичното замърсяване са:

1. Извършване на регулярно измерване на нивата на шумова замърсеност в различните зони на града и преди всичко в жилищните зони в близост до транспортните артерии.
2. Екраниране транспортния шум с мрежа от многоетажна растителност и чрез озеленяване с храсти и дървета разположени шахматно. Засаждане на повече дървета близо до пътните артерии.
3. При невъзможност за екраниране с растителност или установяване на недостатъчен ефект от тази защита да се осигури екраниране със защитни пана.
4. Продължаваща поддръжка на състоянието на пътната мрежа чрез собствено и проектно финансиране.
5. Подобряване на организацията на движението и ефективен контрол за спазване ограничението на скоростта на движение на МПС в рамките на населените места в общината.

Радиационен контрол

Закона за безопасно използване на ядрената енергия урежда обществените отношения, свързани с държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и с безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво, както и правата и задълженията на лицата, които осъществяват тези дейности за осигуряване на ядрена безопасност и радиационна защита.

Наблюденията през 2020 г. на територията на РИОСВ – Благоевград показват, че радиационния гама-фон е в границите на характерния естествен-гама фон за региона. Няма регистрирани превишения.

Обобщени изводи за радиационното състояние на околната среда.

През 2020 година е провеждан контрол върху радиационното състояние на реките Струма и Места в близост до обектите с ликвидиран уранодобив. Резултатите от наблюденията и анализите показват, че основните реки на територията на РИОСВ – Благоевград са в добро радиационно състояние и стойностите на радиологичните показатели са значително под ПДК. Радиологичният мониторинг на руднични води от бивши уранодобивни обекти се изразява в контрол на радиологичните показатели, съгласно Наредбата за норми за целите на радиационната защита и безопасност при

ликвидиране на последствията от урановата промишленост в Р България. (Наредба № 1/15.11.1999 г.)

За водните обекти в близост до такива обекти се прилага Наредба № 1/15.11.1999 г. за норми за целите на радиационната защита и безопасност при ликвидиране на последствията от урановата промишленост – обща бета активност (2 Bq/l), обща алфа активност (0,5 Bq/l), съдържание на общ уран (0,3 mg/l) и специфична активност на радий-226 (0,5 Bq/l).

Изследванията на водите от реките протичащи в райони на контролираните обекти (р. Златарица, р. Лебница, р. Мелнишка, р. Сугаревска и р. Луда река) са с показатели под допустимите норми.

УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА САНДАНСКИ В СВЪРЗАНА С ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Съгласно *Закона за местното самоуправление и местната администрация* /ЗМСМА/ община Сандански е административно-териториална единица, която има и статут на област.

Община Сандански е юридическо лице със своя собственост (публична и частна) и свой бюджет. Орган на изпълнителната власт в Общината е нейният кмет, а орган на местното самоуправление е Общинският съвет. Към общински съвет е сформирана Постоянна комисия по земеделие, гори, екология и развитие на селата.

Общинската администрация е структурирана по функционални и отраслови управления и отдели, ръководени по направления от избрани от общински съвет по предложение на кмета заместник-кметове.

Анализът на състоянието на човешките ресурси показва, че един от водещите проблеми е количественият недостиг на персонал, особено във връзка с осъществяване на ефективен контрол по спазване на националната и общинската нормативна уредба за околната среда и отпадъците.

Квалификацията на служителите е много добра. Общината разполага с достатъчен брой служители с висока професионална квалификация, които осигуряват екологосъобразното управление на околната среда.

Община Сандански има добре разработена нормативна база в областта на околната среда.

За оптималното изпълнение на своите задачи в разглежданата област, Община Сандански си сътрудничи със съседни общини, регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, бизнеса

и НПО. Обменът на документи с други административни органи, юридическите лица и общинските предприятия се осъществява по електронен път чрез Системата за електронен обмен на съобщения.

За реализацията на комуникационните и други цели, заложи в проектите, Община Сандански си партнира с различни организации, включително представители на бизнеса.

Препоръки

- Необходимо е полагане на съвместни усилия и сътрудничество между община Сандански и съседните ѝ общини за справяне с някои проблеми, като подобряване КАВ, овладяване популацията на безстопанствените кучета и др.
- Необходим е засилен контрол и по-добра координация от страна на община Сандански с другите ведомства (РЗИ, МВР, РИОСВ и др.) по отношение на допусканите нарушения.
- Провеждане на информационни кампании и повишаване на знанията и ангажираността на обществото по въпросите за опазване на околната среда.
- Информация за отпадъците. Като се има предвид значението и обхвата на този вид общински услуги, препоръчително е община Сандански да организира специална секция за отпадъците на интернет страницата на Общината (портал за отпадъци)

УСЛУГИ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ОБЩИНАТА И НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Услуги предоставяни от Общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда, са:

Третиране на отпадъците. Дейностите, свързани с третиране на отпадъците. В резултат на внедрената цялостна Интегрирана система от инсталации и съоръжения за рециклиране, третиране и оползотворяване на отпадъците”, депонирането на рециклируеми отпадъци в община Сандански намалява.

Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води. Като дружество-концесионер, Водоснабдяване и канализация ЕООД осигурява тези услуги на територията на общината. Дружеството е с предмет на дейност: водоснабдяване, канализация, пречистване на битови и отпадни води, услуги на граждани и фирми, търговска дейност, проучване, проектиране, изграждане, поддържане и управление и

контрол при изграждане на водоснабдителни, канализационни и пречиствателни системи.

Озеленяване в населените места.

В Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Община Сандански е записано, че общината третира: планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазването и развитието на зелената система. Определени са начините за осигуряване на необходимите средства за поддържане на оптимални жизнени условия на декоративната растителност. Планирането на зелената система се извършва с Общ устройствен план (ОУП) и ПУП. Отношението на компетентните органи относно т.нар. компенсаторно озеленяване в Сандански е чрез предписани размерът, видовият състав и мястото му.

Общината подкрепя и стимулира проекти за озеленяване и изграждане, подмяна или естетизация на елементите на парковото обзавеждане в зелените площи общинска собственост.

Чистота в населените места. Поддържането и опазването на чистотата на територията на община Сандански се извършва съгласно наредба за управление на дейностите с битови, строителни и масово разпространени отпадъци на територията на община Сандански и наредба за опазване на околната среда на територията на Община Сандански

Община Сандански предоставя и други услуги, свързани с опазване на околната среда на своята територия във връзка с изпълнението на проекти, инициативи и други.

Препоръки

- Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки за намаляване на количествата на генерираните отпадъци.
- Да се разработят програми и да се прилагат добри практики за минимизиране на отпадъците от храни.
- Изграждане или реконструкция на канализационните системи в някои населени места.
- Изграждане на малки пречиствателни станции в по-големите села на общината, съгласно ОУП на общината.
- Намаляване на течовете от канализационната мрежа и подобряване ефективността на отвеждане на отпадъчните води.
- Намаляване загубите по водопроводната мрежа.
- Провеждане на кампании за разумно използване на питейната вода.

До 2020 г. всяка страна-членка на ЕС следва да включи в системите си за отчет и докладване екосистемните услуги. В изпълнение на тези ангажименти община Сандански следва да картира и остойности екосистемните услуги и да ги интегрира в отчетите си.

ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА САНДАНСКИ

Деятелностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Сандански и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса „битови отпадъци“ и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови допълнителни съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по третиране на отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Сандански.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“, Община Сандански трябва да търси и допълнителни източници на финансиране на дейностите по опазване на околната среда, чистота и управление на отпадъците.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда”, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по - голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на плановете за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/

На основата на направените подробни анализи (Раздел II) и на основните изводи и препоръки към тях, е направена взаимнообвързана оценка на вътрешните за община Сандански силни и слаби страни, както и на външните за общината възможности и заплахи.

SWOT-анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ (Община Сандански) е разгледан откъм неговите „силни“ и „слаби страни“. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на „възможности“ и „заплахи“.

Целта на този анализ е да оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в община Сандански са най-ефективни, в кои може да се постигне най - добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

При използване на цялата налична информация за съществуващото състояние и тенденциите по компоненти и фактори на околната среда, са изведени основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в **Таблица № 1.**

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости.

Връзката между силните страни и възможностите дава представа за лостовете на развитие.

Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие.

Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

Таблица № 1 Основни характеристики на управлението на компонентите и факторите на околната среда на община Сандански, представени като силни и слаби страни, възможности и заплахи

Силни страни	Слаби страни
Общи	
- Добро стратегическо местоположение. - Задоволителен административен капацитет. - Многоструктурна и добре балансирана икономика. - Приходите, в т.ч. свързани с околната среда, са постоянни. - Добре развита транспортна инфраструктура. - Добре развита транспортна и комуникационна мрежа. - Разработени са и се изпълняват множество стратегически и нормативни документи в областта на опазване на околната среда, управление на отпадъците и др. - Община Сандански осигурява възможности за участие на обществеността в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове, програми и инвестиционни предложения, свързани с управлението на околната среда.	- Липсва единна система за събиране и управление на данни по отделните компоненти на околната среда на общинско ниво. - Недостатъчно добро структуриране и систематизиране на много големия набор от данни, които общинската администрация събира. - Недостатъчно наличие на систематизирана и актуална информация за състоянието на околната среда, както и публичен достъп до нея. - Недостатъчно интегриране на политиките за околна среда в другите местни политики и стратегически документи.

- Добро партньорство с институциите с отношение към опазване на околната среда.	
Климат и атмосферен въздух	
- Установени са основните замърсители на въздуха – ФПЧ10, ФПЧ2,5 и ПАВ и техните източници.	- Повишаване на автомобилния трафик в общината. Увеличаване на трафика на личния автомобилен транспорт. - Недоизградена транспортна инфраструктура

- Добре развита транспортна инфраструктура, осигуряваща бърза транспортна достъпност до различни дестинации. - Превенция на градския трафик чрез: □ изнасяне на трафика по околоръстни пътища; □ създаване и прилагане на паркинги и различни ценови схеми. - Оползотворяване на местния потенциал на възобновяеми енергийни източници. - Наличие на газопреносна мрежа. - Развитие на транспорта и на алтернативните начини на мобилност, чрез: оптимизиране на общественя транспорт; развитие на велосипедния транспорт.	- Наличие на урбанизирани територии без изградена централна газопреносна мрежа. - Недостиг на бюджетни финансови средства за изпълнение на планове за околна среда по отношение качеството на въздуха. -
Води	

- Наличие на достатъчно водни ресурси и осигурено водоснабдяване на почти всички населени места от общината. - Изградена пречиствателна станция за питейна вода. - Изградена ПСОВ. - Добра защитеност и слаба уязвимост от замърсяване и изтощаване на води, свързано с дълбокото им залягане и голямата продължителност на водообменно-репродуктивния цикъл.	- Натоварени с точкови и дифузни източници повърхностни води. - Недоизградени и немодернизирани водопроводни и канализационни системи. - Участъци от повърхностни водни обекти, в които преднамерено се изхвърлят отпадъци. - Част от изградените хидромелиоративни съоръжения, включващи корекции на реки и дерета, отводнителни и напоителни съоръжения са в лошо техническо състояние.
Управление на отпадъците и чистота в населените места	
- Общината реализира постоянни и непроменени приходи от такса битови отпадъци. Приходите от такса битови отпадъци покриват до определена степен разходите за дейността. - Общината разполага с добре структурирана система за информиране на обществеността относно различните потоци отпадъци. Разработената „Програма за управление на отпадъците на община Сандански за периода 2021 – 2028 г.“ допринася за подобряване на управлението на отпадъците на общинско ниво и за	- Нормата на натрупване на битови отпадъци в община Сандански се запазва висока, като положителната тенденция стойностите на нормата да са под средноевропейските стойности в последните години не се запазва. - Липсва целенасочено проучване относно морфологичния състав на строителните отпадъци. - Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.

изпълнението на националните цели и политики в областта на управлението на отпадъците. - Общината прилага принципа „Разширена отговорност на производителя“ за масово разпространени отпадъци (МРО) чрез сключване на договори за сътрудничество с организации по оползотворяване на МРО. - На територията на община Сандански е създадена добра организация и силна основа по отношение на изграждането на системи за разделно събиране на всички видове битови отпадъци. - На територията на общината се отчита положителна тенденция на намаляване на депонираните количества отпадъци. - Община Сандански е част от „Националната система за разделно събиране на опасни отпадъци, образувани от домакинствата“, с което обезпечава тяхното екологосъобразно управление. - Община Сандански е предприела всички необходими действия за закриване, рекултивация, следексплоатационни грижи и мониторинг на общинското депо за отпадъци с преустановена експлоатация.	- Приходите не успяват да покрият разходите по чл.66 от ЗМДТ. Извършва се дофинансиране на разходите със собствени средства.
--	--

- Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което ще доведе до прилагане на принципа „Замърсителят плаща“.	
Почви, зелени площи в населените места, биологично разнообразие и екологична мрежа	
- Добре проучени типове почви и разпространението им на територията на община Сандански. - Почвени ресурси, позволяващи развитие на земеделие (в т.ч. и биоземеделие) и алтернативно земеделие. - Зелената система в централната градска част на гр. Сандански е добре изградена. Улично и булевардно озеленяване, оформени паркове и градини, наличие на зелени площи. Действащи проекти и програми, които подобряват състоянието на зелените площи и парково обзавеждане общинска собственост в община Сандански. - Наличие на естествени местообитания на територията на община Сандански и в близост до населените места, даващи възможност за ефективна почивка и рекреация на населението. - Богато биологично разнообразие.	- Недостатъчна степен на благоустрояване и озеленяване на крайните квартали. - Липсва цялостна и единна оценка на видовете дълготрайна растителност и нейното състояние.

- Добре изградена екологична мрежа от защитени зони и защитени територии. - Привличане на гражданите в опазването на околната среда.	
---	--

Вредни физични фактори	
- Действащи международни и национални закони и други нормативни документи, регламентиращи действията на различни органи и ведомства при радиационна авария. - Създадена тясна връзка между ведомства и организации, вкл. община Сандански, за съвместни действия по отношение на защитата на населението. - Разработени и действащи „Указания“ на МЗ, по които РЗИ извършва мониторинг на източниците на ЕМП, както и периодични измервания в определени пунктове в общината. - Въведена нормативна база за защита на работещите от въздействието на ЕМП, съгласно изискванията на европейското законодателство.	- Не е постигнато значително и трайно понижаване на шумовите нива около силно натоварените улици. - Недостатъчен контрол и координация между отговорните органи, относно спазване изискванията на ЗЗШОС и общинските наредби от страна на търговски обекти. - Действащата нормативна база по отношение на защита на населението от въздействието на ЕМП не включва европейските изисквания и практики. - Няма контрол на източниците на оптични полихроматични лъчения и лазерни лъчения, както и на тяхното приложение в козметиката, медицината, индустрията, бита. - Качеството на контрола на нейонизиращите лъчения не е на необходимото ниво.

	- Указанията на МЗ за извършване на мониторинг на стойностите на ЕМП трябва да бъдат актуализирани. - Европейското законодателство за защита на работещите, транспонирано у нас като наредба, не се прилага адекватно в практиката.
--	--

Безстопанствени кучета	
- Висок процент на определените като кастрирани безстопанствени кучета. - Приют за безстопанствени кучета на територията на общината. - ОП „ Комунални дейности “ всяка година провежда мащабни информационни кампании, насърчаващи осиновяването на безстопанствени кучета от общински приюти и популяризиращи ползите от кастрация на домашните кучета.	- Недостатъчен контрол върху собствениците на домашни кучета, несъбиране на дължимата годишна такса за притежаване на домашен любимец.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Общи	
- Доразвиване на рекреационния туризъм в община Сандански. - Формиране на екологосъобразно поведение и навици сред населението. - Създаване на комуникационна платформа за ангажиране на гражданите по въпросите за опазване на околната среда. - Повишаване на прозрачността при отчитане изпълнението на мерки и дейности, произтичащи от нормативните и стратегическите документи. - Продължаване на добрата практика за прилагане на мерки за повишаване на квалификацията на служителите на община Сандански, чиято дейност е свързана с опазване на околната среда. - Условия за развитие на европейско и трансгранично сътрудничество в областта на усъвършенстване на административния капацитет чрез трансфер на иновации, обмен и прилагане на добри практики със съседни общини и трансгранично сътрудничество. - Коопериране със съседните общини, и с останалите общини от Северен централен район на планиране. за справяне с проблемите за подобряване качеството на атмосферния въздух и други.	- Висока тежест на основните местни данъци и такси. - Таксата за битови отпадъци над средната за страната. - Продължава да се засилва неравенството в разпределението на доходите (коефициент на Джини). - Влошаване на квалификацията на бъдещата работна ръка, включително в областта на опазване на околната среда. - Миграция на висококвалифицирани кадри към чужбина. - Глобални климатични промени.

- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда. - Използване на възобновяеми енергийни източници и въвеждане на енергоспестяващи технологии в общинската инфраструктура, вкл. и със средства на ЕС.	
Климат и атмосферен въздух	
- Ремонт на пътната инфраструктура. - Подобрения на управлението на трафика. - Повишаване на привлекателността на градския транспорт. - Развитие на подходяща инфраструктура, структура и плътност на застрояването с цел намаляване на пътуванията. - Планиране с цел възможности за приложение на съвременни технологии за производство и мрежи за разпределение на енергията, включително съобразяване с възможностите за използване на ВЕИ. - Подходящо разположение, структура и параметри на сградния фонд с цел постигане на енергийна ефективност. - Създаване на условия за развитие на алтернативни форми за мобилност - електромобили, велосипедно и пешеходно придвижване и други. - Разширяване на газопреносната мрежа на газоразпределителното дружество и съответно увеличаване на	- Недостатъчно усвояване на средства от фондове на ЕС или намаляване на финансирането в резултат налагане на финансови корекции, санкции др. - Продължаваща тенденция за внос на стари автомобили. - Възможен пренос на замърсители от съседни общини. - Изгаряне на твърди горива с лоши характеристики (ниска калоричност и високо пепелно съдържание) и използване на неефективни битови горивни уредби.

домакинствата, които се отопляват чрез изгаряне на природен газ, за сметка изгарянето на твърди горива.

- Съществуват голям брой финансови програми и схеми за финансиране на изпълнението на предложените мерки.
- Създаване на условия за блокиране миграцията на замърсители, отделяни от транспорта чрез използване на устойчиви растителни видове.
- Създаване на шумо и прахоизолиращи прегради на места със по-силно замърсяване.
- Интегриране на адаптацията към климатичните промени на община Сандански в градското планиране, транспортните решения, икономиката и социалния живот.

- Инвентаризация и въвеждане на система за мониторинг на води.
- Разумно усвояване на възобновяемите енергийни източници и провеждане на мероприятия за подобряване на енергийната ефективност.
- Използване на градските и околорадски водни площи за летен отдих и спорт, свързан с разнообразното използване на водните ресурси.
- Използване на дъждовната вода (в автомивките напр. или за поливни цели). Това би могло да се приложи пилотно за поливането на зелените площи от община Сандански.

- Наводнения в резултат от интензивни валежи, недобре поддържани и амортизирани канализационни и други системи за отвеждане на дъждовни води.

Управление на отпадъците и чистота в населените места

- Създаване на условия за реализиране на кръгова икономика на общинско ниво в приоритетните области: хранителни продукти и битови хранителни отпадъци; бързооборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки; опаковки и отпадъци от опаковки; електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО; текстилни изделия и отпадъци от текстил; мебели и отпадъци от производство на мебели; строителни отпадъци; автомобили и ИУМПС.
- Постигане на националните и общоевропейските количествени цели за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.
- Възможност за разработване на програми и прилагане на добри практики за минимизиране на отпадъците от храни, включващи изграждането на система за разделно събиране на този поток отпадъци. Изготвяне на единен регистър на информацията, във връзка с видовете и количествата на генерираните отпадъци и странични продукти, за да се стимулира прилагането на кръговата икономика на общинско ниво
- Осигуряване на достъп на събраната информация между всички звена, с оглед повишаване на ефикасността на процеса на управление на отпадъците.
- Осигуряване на система за набиране на качествена информация (информация, която не се измерва в числа) за управление на отпадъците чрез организиран мониторинг на процесите и ежегодни социологически проучвания.

- Тенденция за увеличаване на количествата събрани смесени битови отпадъци и тенденция за увеличаване нормата на натрупване.
- Тенденция за увеличаване на количествата на образуваните утайки от ПСОВ.
- Необходимост от значителни инвестиции и оперативни разходи за управление на отпадъците, отговарящо на нормативните изисквания, и за изпълнение на националните цели и политики.
- Недостатъчна информираност и стимули за населението, които да осигурят активното му включване в инициативите и системите на общината за разделно събиране на битовите отпадъци.

- .

- Предприемане на вътрешни правила за управление на информационната система за отпадъците, събирана на текуща база, в които ясно да са разписани задълженията на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система за отпадъците, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.- Предприемане на мерки за достигане на норма на натрупване на битовите отпадъци, отговаряща на количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.- Недопускане образуването на нерегламентирани сметища чрез своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняване.- Популяризиране дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.- Изграждане на системи за превенция на нерегламентираните сметища и за контрол на рискови участъци на реки, в които се изхвърлят преднамерено отпадъци.- Увеличаване честотата на измиването на уличните платна, тротоари и площади през летните месеци.	

Почви, зелени площи в населените места, биологично разнообразие и екологична мрежа	
- Рекултивация на бивши кариери и други физически нарушени почви в общината. - Провеждане на противоерозионни практики в зависимостта от степента на ерозионен риск за ограничаване на водната и ветрова ерозия в допустими граници. - Благоустрояване и озеленяване на междублокови пространства. - Доразвиване и поддържане на санитарно-охранителните зелени площи. - Фитосанитарна оценка и паспортизиране на дървесната растителност. - Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на община Сандански.	- Разрастване на строителството (предимно жилищно строителство и в по-малка част за изграждането на пътища, паркинги, настилки, спортни площадки, подземни съоръжения и други) в градския район за сметка на зелени площи и пространства, което води и до запечатване на почвите. - Нарушаване на баланса между урбанизирани територии и обработваеми земи, горски територии и озеленени територии. - Влошаване на санитарно-хигиенните качества на ландшафта, влошаване на фитосанитарното състояние на растителността, а от там и върху естетическите качества на градския ландшафт и неговото визуално възприемане. - Неизпълнено отстраняване на екологични щети на повечето обекти от промишлените предприятия. - Вторично уплътняване на почвите в градските райони. - Липса на приети планове за управление на защитени територии, с които общината припокрива площ.
Вредни физични фактори	
- Акцентиране върху мерките, отнасящи се до въздействието на автомобилния транспорт, с по-глобален характер (оптимизиране на организацията на движението, премахване на задръстванията,	- Повишаване на шума по входните артерии на града. - Повишаване нивото на шума от автомобилния трафик.

ограничаване на достъпа на МПС в централната градска част, обходни трасета за транзитния транспорт и други). - Провеждане на текущ мониторинг, контрол и оценка на ефективността на изпълнените мерки. Действаща програма за комуникация на риска с населението, включваща всички заинтересовани страни – местната администрация, контролните органи, индустрията, неправителствени организация, граждани.	- Недостиг на средства за реализиране на набелязаните мерки за ограничаване на шумовото въздействие. - Неточно и некачествено изпълнение на предвидени мерки, което компрометира акустичния им ефект. - Запазване тенденцията за увеличаване на шумовото натоварване в общината. - Бързо навлизане на безжични технологии, без възможности за контрол на експозицията. - Нарастване на козметичните центрове и такива за придобиване на тен, без прилагането на никакъв контрол от страна на здравните органи.
Безстопанствени кучета	
- Провеждане на информационни кампании за популяризиране на предвидените в Закона за защита на животните задължения на собствениците. - Продължаване дейността по регистрацията на домашните кучета и редовно събиране на общинските такси от собствениците. - Изграждане на повече площадки за свободно разхождане на кучета, чрез което ще се онагледят за населението целенасоченото приложение на средствата от такси за притежаване на домашен любимец. - Масова кастрация на безстопанствените котки.	- Навлизане на безстопанствени некастрирани кучета от съседни общини. - Висок процент некастрирани домашни кучета и по-конкретно дворните такива. - Малък брой регистрирани домашни кучета с поставен микрочип.

- Обвързване системата за регистрация на домашни кучета на общината с Интегрираната информационна система на Българската агенция по безопасност на храните.

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА САНДАНСКИ

Стратегическата част на ПООС на община Сандански е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда в Европейския съюз, както и с основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво в областта на опазване на околната среда. Като средство за постигане целите на ЗООС, Общинската програма за опазване на околната среда е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3. от Закона:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

От една страна Визията е обобщена представа на общността за желаните качества на средата, която изгражда, поддържа и обитава, а от друга страна в нея има приемственост и тя се явява продължение на визията за цялостно развитие на общината през следващите години. Поради своите същностни специфики, усилията, насочени към опазването на околната среда в градски условия, се реализират хоризонтално, надхвърляйки тематичния кръг на екологичното направление на община Сандански.

Опазването на околната среда и стремежът към непрекъснато подобряване на качеството на отделните компоненти от нея е сред стратегическите цели на община Сандански.

Изработването на ясна и конкретна Визия за околната страна на община Сандански се основава на извършения анализ на средата, на откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на общината.

ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА САНДАНСКИ:

Следствие от проведената от Общината политика в областта на опазване на околната среда:

- До 2028 г. и в следващите години, по отношение на качеството на атмосферния въздух, замърсителите ще се поддържат под установените законодателни норми.
- Цялата територия на община Сандански е обхваната от канализационна мрежа и всички отпадъчни води се пречистват преди заустване. Подменена е голяма част от остарелите водопреносни съоръжения. Рискът от наводнения е сведен до минимум.
- Делът на смесеносъбраните битови отпадъци е намален с повече от 50%, а количеството на разделно събраните отпадъци е увеличено. Като цяло количеството генерирани отпадъци на човек е намаляло.
- Увеличена е площта на зелените площи, както в рамките на населените места, така и в околностите. Създадени са условия за увеличаване на видовото разнообразие в градските части и е подоброено състоянието на популациите на видовете обитаващи града.
- Шумовото натоварване, особено в централните градски части и по време на ремонтни и строителни дейности, е в границите на допустимите норми. Създадени са добри условия за рекреация в по-големите паркове на територията на община Сандански.
- Проблемът с безстопанствените кучета е останал в миналото. Изградена е необходимата инфраструктура за свободно разхождане на домашни кучета.

Визията за околната среда на общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Целите на Програмата са формулирани, основавайки се на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT-анализа. Визията за развитие на околната среда на община Сандански е интегрирана в генералната стратегическа цел.

С оглед фокусирането на управленските процеси и насочване на ресурсите по такъв начин, че Общината да успее да запази и да надгради постигнатото до момента в областта на опазване на околната среда, като същевременно създава и развива конкурентни предимства от потенциала си, е формулирана генералната стратегическа цел. Насочвайки конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в община Сандански и с оглед на определената визия, генералната стратегическата цел за периода 2021 - 2027 година е определена по следния начин:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ :

ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ЗА ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА И НАМАЛЯВАНЕ ДО МИНИМУМ НА РИСКА ЗА ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, ЧРЕЗ НЕПРЕКЪСНАТО ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТДЕЛНИТЕ КОМПОНЕНТИ И ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Чрез декомпозиране на генералната стратегическа цел са формулирани специфичните стратегически цели. Тяхното предназначение е да се определи „какво“ трябва да се извърши, за да се достигне определеното с генералната цел състояние.

СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ:

Специфична стратегическа цел 1. Да се подобри качеството на атмосферния въздух.

Специфична стратегическа цел 2. Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите.

Специфична стратегическа цел 3. Да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране.

Специфична стратегическа цел 4. Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Сандански.

Специфична стратегическа цел 5. Да се предотврати негативното влияние на вредните физични фактори шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Специфична стратегическа цел 6. Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.

Специфична стратегическа цел 7. Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Сандански, в следствие от изменението на климата и да се адаптира към случващите се климатични промени.

Специфична стратегическа цел 8. Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината.

С оглед на поставените Специфични стратегически цели, Общинската програма за опазване на околната среда приоритизира следното:

ПРИОРИТЕТИ:

- Осигуряване сигурността на населението чрез превантивни мерки за намаляване на риска от аварии, наводнения, пожари и адаптация към климатичните промени, вкл. чрез изграждане на хидротехнически, хидромелиоративни и други съоръжения от техническата инфраструктура.
- Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от изгарянето на твърди горива за битово отопление.
- Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от транспорта.
- Повишаване привлекателността на градския транспорт и развиване на системата от велоалеи.
- Предварително пречистване на промишлените отпадъчни води в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията.
- Доизграждане и реконструкция на ВиК инфраструктурата.
- Развитие на системите за събиране на битови отпадъци, вкл. развиване на системата за разделно събиране на ОСР от ремонтни дейности от домакинствата.
- Използване на максимално количество отпадъци като полезни суровини и енергийни източници.
- Достигане на норма на натрупване на битовите отпадъци максимум от 460 kg/ж./г., за да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.

- Популяризиране на дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.
- Изграждане на система за превенция на нерегламентирани сметници и своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняването им.
- Повишаване на информираността на гражданите и бизнеса за нуждата от участие в опазването на околната среда, както и повишаване на гражданската активност и стимулиране на инициативността и доброволчеството по въпросите, свързани с подобряване качеството на околната среда. Разширяването на диалога и прозрачността при работа с обществеността.
- Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на територията на община Сандански.
- Ограничаване на ерозията, включително провеждане на залесителни мероприятия.
- Контрол върху прилагането и спазване на забраните и ограниченията, съгласно европейското и българското законодателство, на територията на защитените територии и зони, което гарантира опазване на биологичното разнообразие.
- Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване, подобряване качеството на съществуващите такива, както и на междублоковите пространства, включително залесяване, реконструкция на уличното озеленяване и облагородяването на пустеещи терени.
- Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на общината.
- Намаляване на шума в околната среда, причинен от автомобилния трафик.
- Поддържане на радиационния гама фон в общината в границите на характерните за страната фоновы стойности.
- Регулиране на популацията на безстопанствените животни, което позволява контрол над броя им и освобождаване на улиците от тях, прилагайки мерки съгласно Закона за защита на животните.
- Контрол върху собствениците на животни-компаньони.
- Непрекъснато актуализиране и повишаване на компетенциите на служителите в община Сандански.
- Подобряване координацията и сътрудничеството със съседни общини и регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват, на който попада общината.

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

За всяка от специфичните стратегически цели (ССЦ) и съобразно посочените приоритети, е разработен отделен план за действие.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 1 – „Да се подобри качеството на атмосферния въздух“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Въвеждане на стимули за гражданите, които се отопляват на твърди/течни горива да преминат или на природен газ или алтернативни горива.	Намаляване броя на битовите горивни уредби на твърдо гориво, използвани за отопление и подобряване качеството на атмосферния въздух.	Брой предложения за стимулиране на гражданите.
2.	Стимулиране приоритетното разширяване на газопреносната мрежа.	Приоритетно газифициране на райони, в които се изгарят твърди горива за отопление.	Брой допълнително газифицирани домакинства.
3.	Стимулиране гражданите, които се отопляват на твърди/течни горива да преминат към отоплителни устройства с електричество (климатици или термопомпи) или отоплително устройство на пелети (печка/камина/котел на пелети).	Намаляване броя на битовите горивни уредби на твърдо гориво (въглища или дърва), използвани за отопление и подобряване качеството на атмосферния въздух.	Брой граждани, преминали към отопление с пониски нива на емисиите.
4.	Постепенно подновяване на превозните средства в обществения транспорт, в съответствие с екологичните стандарти.	Намаляване приноса на обществения автомобилен транспорт към общото	Брой подновени превозни средства.

		замърсяване на въздуха.	
5.	Моделиране и пилотно въвеждане на зони с ниски емисии, в която да се движат автомобили, които отговарят на поставените изисквания за навлизане. Всички превозни средства неотговарящи на стандартите, ще заплащат такса за влизане в зоната.	Ограничаване движението на МПС, които замърсяват повече (дизелови автомобили от категории преди Евро и Евро 1).	Въведени зони с ултра ниски емисии.
6.	Създаване на регистър с всички известни източници на замърсяване на атмосферния въздух.	Инвентаризация на източниците на замърсяване, с което ще се подобри контрола върху КАВ.	Брой регистрирани източници на замърсяване.
7.	Поетапно покриване и препокриване на уличните платна до постигане на 100% покритие с асфалтова настилка (без наличие на дупки).	Намаляване приноса на вторично суспендираните прахови частици от автомобилното движение по замърсената инфраструктура.	% покритие от цялата улична мрежа.
8.	Извършване на инвентаризация на всички „свободни площи“, които са оголени и представляват потенциален източник на неорганизиран емисии на прах.	Локализиране на проблемните площи и извършване на постепенно залесяване.	Локализирани „оголени свободни площи“ в m ² .
9.	Провеждане на информационни кампании за участие на обществото при извършването на инвентаризация на „оголените свободни площи“.	Бързо и ефективно локализиране на проблемните площи и извършване на постепенно залесяване.	Локализирани „оголени свободни площи“ в m ² .

10.	Затревяване на всички „свободни площи“ в населеното място с устойчива през всички сезони и многогодишна тревна растителност и тяхната последваща поддръжка.	Премахване на оголените „свободни площи“, които са потенциален източник на замърсяване на въздуха с прах.	Затревени зелени площи върху „оголени“ терени в m ² .
11.	Изграждане на поливни системи към затревените „свободни площи“, които са предназначени за озеленяване съгласно ОУП.	Поддържане на зелената биомаса, която поглъща замърсителите от въздуха и ограничава неорганизираното запрашаване от „оголените свободни площи“.	% покритие на зелени площи с изградени поливни системи (от всички зелени площи в града)
12.	Възстановяване на храстовата и дървесна растителност по всички улици и основни артерии, където това е възможно.	Възстановяване на зелената биомаса, която има естествен пречистващ ефект за въздуха.	Брой улици/бул. с възстановена растителност.
13.	Проучване и предложения на възможности за законодателни промени, позволяващи премахване на дългогодишно недовършени строежи.	Премахване и почистване на стари строителни площадки с недовършено строителство, които представляват и неорганизиран източник на прах.	Брой премахнати и почистени
14.	Постепенно отстраняване на всички излезли от употреба МПС.	Увеличаване на паркоместата в града и намаляване на предпоставките за паркиране в „свободните площи“.	Брой бракувани МПС.

15.	Засилване на контрола върху паркирането на МПС в зелени площи и принудително премахване.	Опазване зелените площи и по-конкретно зелената биомаса, която има естествен пречистващ ефект за въздуха. Намаляване на „оголените свободни площи“, които са неорганизиран източник на прах.	Брой наложени санкции.
17.	Ограждане на всички зелени площи с бордюри, които да са над нивото на почвената повърхност.	Ограничаване уноса на почва при дъжд върху тротоари, улици и т.н. Намаляване приноса на вторично суспендираните прахови частици от автомобилното движение по замърсената инфраструктура.	% оградени зелени площи (от всички зелени площи в града)
18.	Синхронизиране на плановете за ремонтни дейности (разширение на мрежи и други) на операторите на комунални услуги. със съответното направление на общината.	Оптимизиране на строителните дейности и намаляване обема на изкопни работи в общината, съответно намаляване емисиите на прах.	Брой синхронизирани ремонтни дейности.
19.	Задължаване на комуналните дружества да извършат подмяна на амортизирани подземни комуникации, когато е приложимо, преди извършване на основен ремонт на пътната настилка.	Намаляване вероятността от възникване на авария под напълно подновен пътен участък. Намаляване емисиите на прах от изкопните дейности и в следствие от автомобилния поток по ремонтирания пътен участък.	Дължина на извършен основен ремонт на пътна настилка с подновени подземни комуникации.

Изпълнението на ключовите мерки, насочени към секторите „битово отопление“ и „транспорт“, съответстват на предложените мерки за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух, съгласно *Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.)*.

Чрез изпълнението на мерките, насочени към подобряване качеството на атмосферния въздух, ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда, включително: Специфична стратегическа цел (ССЦ) 4; ССЦ 6; ССЦ 7.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 2 - „Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите, включително използване на потенциала на минералните води на територията на общината.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Поддържане на качеството на повърхностни и подземни води			
1.	Преглед на санитарно-охранителните зони (СОЗ) на водоизточниците и определяне на такива за водоизточниците, които нямат.	Опазване на водите и здравето на жителите на община Сандански.	Доклад за извършен преглед на СОЗ. Процент на водоизточници с определени СОЗ.
2.	Опазване на СОЗ на водоизточниците, с оглед недопускане на дейности, които се санкционират съгласно чл. 200, ал. 1, т. 3 от ЗВ.	Опазване на водите и здравето на жителите на община Сандански.	Отчет за състояние на СОЗ.
3.	Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадъчни води в малките населени места, съобразно ОУП на общината.	Подобряване качеството на водните тела в населените места.	Брой изградени съоръжения.
Подобряване на състоянието на инфраструктура			
4.	Рехабилитация, поддръжка и оптимизация на водоснабдителната мрежа.	Подобряване на експлоатационните качества и ефективността на мрежата, намаляване загубите на питейна вода.	Линейни метри от водоснабдителната мрежа.
5.	Реконструкция и поддръжка на съществуващи съоръжения от	Подобряване на експлоатационното състояние на мрежата, повишаване на капацитета ѝ,	Линейни метри от канализационната система.

	канализационна система.	подобряване качеството на водните тела.	
6.	Доизграждане на канализационната мрежа.	Опазване качеството на повърхностните и подземни води от замърсяване с битови и промишлени отпадъчни води.	Линейни метри изградена канализационна мрежа.
7.	Реконструкция, изграждане на нови и	Отвеждане на дъждовни води.	Линейни метри съоръжения от
	поддръжка на съществуващи съоръжения за отводнителната система.		отводнителната система.
8.	Приложение на водоснабдителни сондажи за използване на пресните (студени) подземни води за поливни и оросителни цели на зелени площи и уличната инфраструктура.	Осигуряване на води за поливни и оросителни цели на зелени площи и уличната инфраструктура.	Брой изградени водоснабдителни сондажи
Управление на риска от наводнения			
14.	Разширяване на системата за ранно предупреждение на община Сандански при наводнения.	Обхващане на всички потенциално изложени на риск от наводнение райони, с което ще се гарантира по-голяма защитеност на населението.	Включване на нови райони в системата.
15.	Пълно първоначално обследване и въвеждане на система за мониторинг на състоянието на дъждоприемните шахти.	Осигуряване на оттичане на дъждовната вода.	Отчети и справки от мониторинга на състоянието на дъждоприемните шахти.

16.	Поддръжка на проводимостта на дъждоприемните шахти.	Поддържане на чистотата на шахтите с цел нормално оттичане на дъждовната вода при интензивни валежи.	Бр. почистени дъждоприемни шахти.
17.	Поддръжка на проводимостта на речните корита.	Поддържане на чистотата на коритата на реките и осигуряване нормалното протичане на високите води при интензивни валежи. Защита на населението и прилежащата инфраструктура от наводнение.	Линейни метри почистени площи.
18.	Корекции на реки или ремонт на стари корекции и други хидротехнически съоръжения, вкл. язовири, отводнителни и напоителни съоръжения.	Предпазване от вредното въздействие на водата при наводнения в уязвими участъци от водните тела; създаване качествена и устойчива жизнена среда чрез включването на открити водни течения, като елемент от нея. Подобряване на техническото състояние на коригираните участъци.	Линейни метри изградени съоръжения/ремонтирани съоръжения.
19.	Въвеждане на изискване за използване на „зелени покриви“, „зелени стени“ и други иновативни методи за улавяне на дъждовни води при новото строителство и насърчаване използването им при съществуващите сгради.	Намаляване на риска от наводнения за градските части, особено в централните градски части на община Сандански	Брой изградени съоръжения.
20.	Изготвяне на детайлна карта за риска от наводнения за територията на община Сандански, която отчита реалното състояние на	Идентифициране на районите с повишен риск от наводнения. Подобряване на планирането. Повишаване на ефективността на	Изготвена карта и идентифициране на зони с повишен риск от наводнения.

	изградените съоръжения.	оползотворяване на обществения ресурс.	
--	----------------------------	---	--

Чрез поддържане на качеството на повърхностни и подземните води на територията на общината ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда, включително: Специфична стратегическа цел (ССЦ) 4; ССЦ 6 и др.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 3 – „ Да се изпълнят количествените цели по „отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Провеждане на информационни кампании за запознаване на потребителите с възможностите за ползването на електронни услуги, предоставяни от общината на граждани и фирми.	Допълнително предотвратени отпадъци чрез разширяване предоставянето на електронни услуги.	Текущи - Брой проведени Информационни кампании за ползване на електронни услуги Целеви - До края на 2025 г. проведени минимум 10 Информационни кампании
2.	Изграждане на общински интернет портал с информация относно услуги за изделия (ИУЕЕО, ЕГО, текстил и др.), които могат да бъдат ремонтирани, повторно употребявани и реновирани на територията на общината, предоставяни от МСП, както и добри практики за управление на отпадъците и линк към електронни страници за търговия и/или подаряване на стоки втора употреба.	Изграден интернет портал. Създаване на възможности за осъществяване на кръгова икономика и минимизиране на отпадъците.	Целеви - Изграден общински интернет портал
3.	Продължаване на предприемането на мерки за алтернативни решения за предоставяне на услугата за дейности по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци, поради възникването на непредвидени ситуации.	Поддържане на добра хигиена и недопускане на възможност за вторично замърсяване.	Текущи – Брой – сключени договори. Целеви – Недопускане на аварийни ситуации, водещи до дискомфорт на населението.

4.	Продължаване на публикуването на интернет страниците на общината и на районните администрации и широко оповестяване на местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, какви отпадъци, при какви условия могат да се оставят на тези площадки и т.н.	Информацията е публикувана в интернет (интернет страница на Общината и социални мрежи) и обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, вида и условията за предаването им.	Текущи – Брой пунктове, за които общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци <u>Целеви</u> - За всички регистрирани пунктове общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци и условията и изискванията за предаването им.
5.	Прилагане на разделно събиране на хранителни био отпадъци от населението, от ресторанти, хотели и заведения за обществено хранене въз основа на механизма «от врата до врата».	Изграждане на система за разделно събиране на хранителни био отпадъци от населението, от ресторанти, хотели и заведения за обществено хранене.	Текущи – Брой обхванато население; Брой обхванати обекти.
6.	Провеждане на кампании за информиране на населението за възможностите за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци. Информирание за възможностите за по-пълноценна употреба и по-добро разбиране на отбелязаните дати върху хранителните продукти.	Повишаване осведомеността на населението за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци.	Текущи – Брой проведени кампании
7.	Въвеждане на механизъм за заплащане на такса битови отпадъци според количеството генериран отпадък.	Актуализиране на таксата за битови отпадъци.	<u>Целеви</u> – определена такса в зависимост от количеството генериран отпадък

8.	- Изследване възможностите на общината за въвеждане на кръгови модели, които да подкрепят кръгова икономика за приоритетните потоци отпадъци: - хранителни продукти и битови хранителни отпадъци; - бързо-оборотни стоки и отпадъци от преработката при промишлено производство на напитки; - опаковки и отпадъци от опаковки; - електрическо и електронно оборудване и отпадъци от ЕЕО; - текстилни изделия и отпадъци от текстил; - мебели и отпадъци от производство на мебели; - строителни отпадъци; - автомобили и ИУМПС.	Въвеждане на кръговата икономика за определени потоци отпадъци.	Текущи – направено изследване; Брой кръгови модели;
9.	Въвеждане на наградни схеми за училища и детски градини на база количество разделно събрани отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло.	Повишаване на знанията и участието на младите хора в разделното събиране на отпадъците.	Текущи – Брой участващи училища, брой участващи детски градини.
10.	Провеждане на кампании за пролетно почистване на районите и населените места в общината.	Насърчаване обществената ангажираност и инициативност. Почистени нерегламентирани сметища.	Текущи – Брой участници, брой кампании, количество транспортирани отпадъци, брой почистени нерегламентирани сметища.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 4 - „ Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Сандански.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Общината да възложи изготвяне на планове за управление на предварително приоритизирани защитени територии (защитени местности, природни забележителности) по реда и условията на <i>Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии</i> (Обн. ДВ. бр.13 от 15 Февруари 2000 г.).	Регламентиране на действията по опазване на природата и устойчивото ползване възобновяемите ресурси.	Изготвени и утвърдени планове за управление на защитени територии.
2.	Обособяване на гори във фаза на старост по смисъл на § 1, т. 43 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите и в съответствие с чл. 1, ал. 1, т. 5 от същата Наредба.	Осигуряване на екологосъобразно стопанисване на горите и горските територии, собственост на община та и попадащи в защитени зони от мрежата Натура 2000.	Хектари гори, обособени във фаза на старост.
3.	Провеждане на информационни кампании за запознаване на населението на общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и със заплахите и начините за опазването му.	Повишаване на обществената ангажираност и инициативност.	Брой проведени информационни кампании и брой включили се граждани.

4.	Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитените територии и зони (НЕМ).	Създаване на основа за целенасочено планиране за ограничаване загубата на биологично разнообразие в градска среда.	Проучена площ/ проведени теренни проучвания.
5.	При идентифициране на загуба на биологично разнообразие на територията на общината, извън защитените територии и зони, да се разработят и приложат адекватни мерки за ограничаване загубата на биологично разнообразие.	Съхраняване на биологичното разнообразие извън НЕМ.	Изготвено и прието Ръководство / Насоки за ограничаване загубата на биологично разнообразие на територията на общината, защитените територии и зони

6.	Проучване на биоразнообразието на територията на община Сандански и изготвяне на карта на обекти (зелени площи и др.) с голямо значение за опазване на биологичното разнообразие.	Подпомагане на планирането на мерки за опазване на биологичното разнообразие.	Изготвена карта на обектите от значение за опазване на биологичното разнообразие.
7.	Увеличаване на дела на храстите (до около 30% от общата територия на парка) и плодоносните растения в парковите части.	Подобряване на местообитанията на видовете в градска среда.	% територии, заети с храсти и плодоносна растителност.
8.	Организиране на ежегодни фестивали/събития, с подкрепата на бизнеса, промотиращи опазването на биологичното разнообразие. Събитията следва да включват дейности по залесяване, монтиране къщички за птици, къщички	Повишаване на самосъзнанието на жителите на община Сандански по отношение на опазване на биологичното разнообразие.	Брой организирани фестивали/събития.

	за прилепи, укрития за насекоми и т.н.		
11.	Инвентаризация на птиците, обитаващи парковете на територията на община Сандански.	Подобряване на базата за вземане на решения.	Извършена инвентаризация.
12.	Инвентаризация на прилепите, обитаващи парковете на територията на община Сандански.	Подобряване на базата за вземане на решения.	Извършена инвентаризация.
13.	Увеличаване на броя залесени дървета на териториите, собственост или управлявани от община Сандански. Залесяването на територията на община Сандански (както в градските, така и в извънградските части) да се извършва с местни видове.	Подобряване на състоянието на биоразнообразието чрез осигуряване на местообитания.	Увеличение с 10% на залесените територии до 2028г.

Мерките, подкрепящи биологичното разнообразие, неминуемо оказват положителен ефект върху състоянието на зелената система като местообитание за различни видове. Косвено, това помага за подобряване качеството на въздуха, водите и други компоненти от околната среда, намалява уязвимостта на околната среда на общината към климатичните промени, подобрява нивото на екосистемните услуги и др.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 5 – „Да се предотврати или намали вредното въздействие на физичните фактори: шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Фактор „Шум“			
1.	Изпълнение на мерките, заложи в Планове за действие към актуализираните СКШ - постоянни, поэтапни, срочни. Краткосрочни и средносрочни мерки (до 2022 г.) - приоритетни източници на шум и райони: автомобилен транспорт; ЦГЧ, гъсто населени зони и локални обекти с нормиран шумов режим около главни пътни артерии („акустично горещи“ зони). Дългосрочни мерки (след 2022 г.) - приоритетни източници на шум и райони: автомобилен транспорт, разширяване на обхвата на засегнатите от шумово въздействие жилищни зони и локални обекти с нормиран шумов режим.	Подобряване на акустичната среда на територията на община Сандански. Ограничаване броя на обектите с наднормено шумово въздействие.	Нива на шум в пунктовете за наблюдение на територията на община Сандански. Тегловен коефициент за ефекта на редукция на наднорменото тотално ошумяване на площта, в района на анализ. Тегловен коефициент за ефекта на редукция на наднормената тотална шумова експозиция на броя население (обитатели), в района на анализ.
2.	Актуализиране на Стратегическата карта за шум (СКШ) на агломерация Сандански и на съответния План за действие Определяне на новите, приоритетни източници на шум и райони.	Подобряване на акустичната среда на територията на община Сандански. Ограничаване броя на обектите с наднормено шумово въздействие.	Приети актуализирани СКШ на агломерация Сандански и План за действие.
3.	Отчитане на фактор Шум и изискване на необходимите шумозащитни мерки, при изготвяне и приемане на нови ПУП на зони с различно предназначение. При обособяване на нови производствени терени да се	Удовлетворяване на регламентираните гранични стойности за шум, за обектите на шумово въздействие (територии и зони с нормиран шумов режим).	Нива на шум в местата на шумово въздействие.

	отчитат изискванията за шум, за		
	близки територии с нормиран шумов режим.		
4.	Инспектиране на откритите строителни площадки на територията на община Сандански по отношение на спазване на нормативните изисквания към шума на машините и съоръженията, работещи на открито, както и спазване на дневните и нощните норми за шум. При необходимост, да се изисква поставяне на временни шумозащитни екрани, особено при наложителна работа през вечерния и нощния период.	Ограничаване на шумовата емисия от използваната техника в околната среда. Удовлетворяване на регламентирани гранични стойности за шум, за обектите на шумово въздействие (територии и зони с нормиран шумов режим).	Нива на шум местата на шумово въздействие.
5.	Актуализиране на нормативни документи на община Сандански, касаещи фактор Шум, в съответствие с промени в Европейското законодателство, в тази област.	Хармонизиране на нормативната база на община Сандански с Европейското законодателство.	Приети актуализирани документи

6.	Подобряване на рекреационните функции на парковете за широко обществено ползване чрез осигуряването в тях на изпълнение на препоръките на Световната здравна организация за нива на шума под 55 dB в зони за почивка. Постигането на тези стойности може да се изпълни чрез някои от следните мерки: Създаване на екологосъобразен дизайн на парковите площи; Планиране на шумозаглушителни пояси в покрайнините на парковете; Недопускане на дейности, повишаващи шумовото натоварване в границите на парковете; Прилагане на управленски мерки за намаляване на шума.	Подобряване на качеството на парковите площи като зони за почивка	Проведени мероприятия за постигане на поставените цели.
№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
Йонизиращи и нейонизиращи лъчения			

.	Осигуряване на сигурност на община Сандански при радиационна авария: - откриване на безстопанствени източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ); - превоз на радиоактивни отпадъци (РАО) и / или ИЙЛ; - използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботаж и др.; - регистриране на нелегален трафик на територията на областта; - умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция; - падане на сателит захранван с ядрен реактор или с ядрени вещества и /или ИЙЛ; - пожар на място с наличие на ИЙЛ; - откриване на медицински симптоми от радиоактивно облъчване на лица от населението; - оказване на помощ в обект, в който се намира източник на йонизиращо лъчение (ИЙЛ).	Предотвратяване повишаването на радиационното замърсяване и защита на населението от въздействието на ЙЛ.	- Атмосферна радиоактивност; - Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в необработваеми почви; - Обща алфа- и обща бета-активност, съдържание на естествен U и специфична активност на ^{226}Ra на повърхностни води; - Радиационно влияние на дейността на АЕЦ „Козлодуй” върху околната среда; - Дозово натоварване на населението.
8.	В областта на контрола - събиране на данни от измервания на стойностите на ЕМП/ мониторинг в населени места.	Допълване и поддържане на електронната информационна система за източниците на ЕМП.	Брой пунктове с измервания на ЕМП, съгласно Указания на МЗ.

Изпълнението на мерките, отнасящи се до намаляване на шума, създаван от автомобилните транспортни потоци, пряко ще повлияе и върху постигането на

Специфичната стратегическа цел 1 от настоящата Програма за опазване на околната среда, а именно подобряване на качеството на атмосферния въздух.

По отношение на намаляването или превенцията от вредното въздействие на **йонизиращи и нейонизиращи лъчения** е необходимо:

1. **Йонизиращи лъчения:** Осигуряване на сигурност на община Сандански за периода 2021 – 2027 г. при радиационна авария във връзка с:

- откриване на безстопанствени източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ);
- превоз на радиоактивни отпадъци (РАО) и/или ИЙЛ;
- използване на ядрени и радиоактивни материали за терористични цели, саботаж и др.;
- регистриране на нелегален трафик на територията на областта;
- умишлено радиоактивно замърсяване на публични места, питейни водоизточници, хранителни продукти и потребителска продукция;
- падане на сателит, захванан с ядрен реактор или с ядрени вещества и/или ИЙЛ;
- пожар на място с наличие на ИЙЛ;
- откриване на медицински симптоми от радиоактивно облъчване на лица от населението;
- оказване на помощ в обект, в който се намира източник на йонизиращо лъчение (ИЙЛ).

2. **Нейонизиращи лъчения:** В областта на контрола

- събиране на данни от измервания на стойностите на ЕМП/мониторинг в населени места.

Промяна на законодателството, което да въвежда европейските нормативи и практики за осигуряване на защита на населението от въздействието на ЕМП .

Необходимо е също актуализиране на „Указанията“ на МЗ за извършване на контрол и мониторинг на източниците на ЕМП от страна на РЗИ.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 6 - „Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Поддържане и периодично актуализиране на Регистър на озеленените площи – информация за поддържащите фирми, ревизиране на площите.	Предоставяне на актуални данни за озеленените площи в община Сандански.	Ежегодно актуализиран Регистър на озеленените площи.
2.	Идентифициране, картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на Общината.	Допринасяне за изпълнение на ангажимента до 2020 г. всяка страна-членка на ЕС да включи в системите си за отчет и докладване екосистемните услуги. Създаване на базирана върху екосистемните услуги информационна система за състоянието на урбанизираните екосистеми и предоставяните от тях услуги чрез приложение на съвкупност от индикатори за оценка и картиране, с оглед на по-доброто разбиране и прилагане на секторните политики за устройство и развитие на териториите.	Класифициране и картиране на видовете екосистемни услуги на територията на община Сандански, съгласно методика на ИАОС. Остойностяване на видовете екосистемни услуги на територията на община Сандански.
3.	Подобряване състоянието на растителността във вътрешнокварталните пространства и уличното озеленяване, подобряване и на обемно-пространствената композиция и нивото на естетическа стойност.	Рехабилитиране на растителността и увеличаване на общите естетически качества на ландшафта.	Ежегоден мониторинг на състоянието на растителността във вътрешно кварталните пространства и уличното озеленяване.

5.	Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на територията на община Сандански.	Създаване на основа за планирани дейности по подобряване състоянието на почвите на територията на община Сандански и последващото им оформяне като зелени площи.	Изготвена карта на замърсените почви и нарушени терени на територията на община Сандански.
----	--	--	--

6.	Рекултивиране на замърсени и нарушени терени като паркове и зелени площи. Залесителни мероприятия с участие на доброволци.	Увеличаване на зелените площи, възстановяване на нарушените терени и подобряване на ландшафта.	Рекултивирана техническо и/или биологично площ, (da)
7.	Планиране и изграждане на нови паркове за широко обществено ползване, особено в северните части на община Сандански.	Увеличаване на териториите за отдих и рекреация, облагородяване на пустеещи земи.	Планирана и усвоена площ (da) на новите паркове за обществено ползване.
8.	Изготвяне на комплексна методика за анализ, оценка и периодичен мониторинг на устойчивостта на дървесните видове и тяхното фитосанитарно състояние, съобразно съвременните промени в климатичните условия на града, свързани основно с повишаване на температурите, замърсяване на атмосферния въздух, засоляване на почвите и др.	Увеличаване на устойчивостта на зелените площи в градската среда, както и повишаване на естетическите качества на ландшафта – зрително и обемно-пространствено.	Методика за мониторинг на фитосанитарното състояние на дървесната растителност. Списък с най-устойчиви видове с подходящи декоративни качества, съобразно местоположението им в градската среда.
9.	На базата на изводите от „Карта на топлинните точки“ в община Сандански да се предвидят дейности по ограничаване на вредното въздействие в зависимост от конкретния обект и/или при необходимост подмяна на видовете.	Повишаване качеството на околната среда в община Сандански и многократно подобряване на естетическите качества на заобикалящата ни среда.	Ежегоден мониторинг доклад от постигнатия резултат на въведените мерки за „топлинните точки“.

10.	Увеличаване на използването на покривно и вертикално озеленяване.	Повишаване естетическите качества на средата, намаляване на запрашеността на атмосферния въздух. Подобряване на енергийната консумация на сградите и цялостно подобряване на околната среда.	Увеличаване на тези площи, бр. сгради/da.
11.	Разработване на програма за запазване и развитие на зелени клинове на Сандански.	На първо място ще се осигури пешеходна връзка от центъра на града с околните на града гори, като същевременно ще се създадат отлични условия за спорт и рекреация на жителите и гостите на града. От друга страна ще се увеличи процентът на зелените площи в и около града, което ще доведе до подобряване на качествата на околната среда.	Планирана и усвоена площ за развитие на зелените клинове.

Чрез подобряване на състоянието на зелената система ще бъде пряко и косвено повлияно постигането и на други специфични цели от Общинската програма за опазване на околна среда. Ще бъде ограничено запрашването на въздуха, ще бъде осигурено убежище за биологичното разнообразие, възможно е да се ограничи шума в дадени територии.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 7 - „ Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Сандански, в следствие от изменението на климата и да се адаптира общината към случващите се климатични промени.“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	Изготвяне на Стратегия за адаптация към климатичните промени на община Сандански.	Смекчаване или елиминиране на рисковете пред общината вследствие изменението на климата	Съгласно Плана за действие на Стратегия за адаптация към климатичните промени на община Сандански
2.	При необходимост, актуализиране на Стратегията за адаптация към климатичните промени. Координиране с изготвящи се в периода 2021-2027 г. стратегически секторни документи.	Гъвкавост на Плана за действие, отговарящ на промените в средата.	Изготвени доклади и отчетени резултати.
3.	Разработване на План за действие за устойчива енергия и климат за периода 2021-2030 г.	Стимулиране на нисковъглеродното развитие на икономиката; конкурентоспособна и сигурна енергетика; намаляване зависимостта от внос на горива и енергия; гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.	Разработен и приет План за действие за устойчива енергия и климат за периода 2021-2030 г.
4.	Систематизиране на наличната информация от минали години и изграждане на база данни и система за мониторинг на основните параметри, свързани с рисковете от климатичните промени наводнения, прегряване (увеличаване на температурата в градска среда), суша и т.н.	Създаване на база данни, подпомагаща планирането на подходящи мерки за справяне с климатичните промени.	Изградена база данни. Определени параметри за дългосрочен мониторинг.

През 2017 г. европейската инициатива „Споразумение на кметовете” и инициативата на ООН „Пакт на кметовете” се обединяват в „Глобално споразумение на кметовете за климат и енергия” (ГСККЕ), за да се постигне консолидиран напредък на градско равнище към нисковъглеродна икономика и устойчиво развитие и да се демонстрира глобалното въздействие на местните действия. Градовете възприемат и интегриран подход за смекчаване на и адаптация към изменението на климата чрез разработване на План за действие за устойчива енергия и климат за периода до 2030 г., който обхваща едновременно дейности за намаляване на парниковите газове и за адаптация към промените в климата.

План за действие за постигане на Специфична стратегическа цел 8 – „Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината“

№	Стратегическа мярка	Очаквани резултати от изпълнение на мярката	Индикатори за изпълнение
1.	След като Министерът на земеделието, храните и горите издаде Наредба за прилагане на националната програма и за процедурите по нейното изпълнение, механизма на финансиране и отчетност, Общината да разработи и приеме Общинска програма за изпълнение на Националната програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета и план за действие, съгласно Закона за защита на животните.	Изпълнение на законовите задължения на общината по въпроса и постигане на оптимални резултати чрез стратегическо планиране на мерките.	Разработена и приета актуална Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета.
2.	Съвместно с неправителствените Организации изготвяне и прилагане на образователни програми и провеждане на информационни кампании за запознаване с отговорностите на собствениците на домашни животни, съгласно разпоредбите на ЗЗЖ	Увеличаване на обществената ангажираност, намаляване на притока на изоставени кучета от недобросъвестни граждани. Повишаване на информираността на гражданите и увеличаване на приходите от годишни такси.	Увеличаване на броя на регистрираните (включително чипирани) домашни кучета. Брой проведени кампании.
3.	Обособяване и изграждане на заградени площадки за свободно разхождане на домашни кучета.	Онагледяване на получените средства от годишните такси за кучета и повишаване на доверието към Общината. Постигане на по-добро качество на средата.	Изградени заградени площадки за домашни кучета.
4.	Увеличаване честотата на системните проверки за изпълнителността на задълженията на собствениците на животни-компаньони.	Намаляване на риска от изоставяне и проява на безотговорно отношение на собственици на домашни кучета.	Брой проверени собственици и написани актове.

VII. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОТЧЕТ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА

За да се изпълнява успешно Общинската програма за опазване на околната среда, се изисква прилагане на система за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ. Необходимо е да се извършва и оценка на крайния ефект от нейното изпълнение, както и периодичната ѝ актуализация в случаите на промяна в обстоятелствата или необходимост от корекция на целите.

1. Организация на изпълнението, мониторинг и контрол на Програмата

За да се гарантират действителните резултати, е изградена системата за програмен мониторинг и контрол на базата на европейското, националното и местното законодателство. Програмният мониторинг и контрол е тази част от програмата, която следи за правилното изпълнение на избраната стратегия по отделни мерки, които са изброени в плана за действие. Системата на програмния мониторинг и контрол позволява да се определи дали Общината се приближава към планираните стратегически цели.

Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели, е задължение на община Сандански в нейната административна цялост. Общинската администрация следва своевременно да подготвя и внася проекти за финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

Разпределението и прецизирането на задачите от Плановете за действие към съответните експерти по специалности и включването им в годишната програма на община Сандански за съответната година, както и проследяването на планирането, изпълнението и спазването на сроковете са задължения на съответната общинска структура, определена за извършването на тези дейности, съгласно актуалния към релевантния момент Устройствен правилник за организация и дейността на общинската администрация. Съобразно Устройствения правилник се определят и отговорните структури/експерти от Общинската администрация отговарящи за оперативните дейности, свързани с отчетността, организацията и координацията с други структури (в и извън общината), имащи отношение към изпълнението и контрола на програмата.

Наблюдението и оценката на ПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на **наблюдение** включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и

юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или, ако условията се изменят.

Оценката включва информация от наблюдението и от други източници на ефектите от предприетите действия и на резултатите от тях. Извършването на **оценката** ще осигури на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите. Оценката дава възможност да се проследи ефектът от планираните и реализираните дейности. Информация за оценката следва да се предостави по подходящ начин на обществеността, като по този начин се представят пред хората проблемите, планираните инициативи и най-вече напредъкът по постигането на визията и главната стратегическа цел.

В процеса на наблюдение, спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност се осигуряват от община Сандански.

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общински съвет по отчети за изпълнението ѝ, внасяни ежегодно от Кмета на Общината.

2. Периодичност на актуализация на Програмата за околна среда/плана за действие

Настоящата Програма за опазване на околната среда на община Сандански е с период на действие от 2021 до 2027 г.. Съгласно чл. 79, ал. 5 от ЗООС, Кметът на община Сандански може да предложи допълване и актуализиране на ПООС. Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет на община Сандански.

Настоящата Общинска програма следва да бъде актуализирана при съществени промени в националното законодателство или по съображения, които биха допринесли за подобряване на плана за действие, например при навлизане в нов програмен период на страната, както и на общините или при изготвянето на значителен брой стратегически документи, финансови инструменти и др., чиито възможности следва да бъдат използвани.

Изработването на нова Програма за опазване на околната среда на община Сандански се налага и при изтичане на срока на действие на съществуващата ПООС, а именно 2027 г.

3. Отчет за изпълнението на програмата за околна среда пред Общински съвет Сандански и РИОСВ - Сандански

В съответствие с изискванията на чл. 79 от ЗООС, Програмата се приема от Общински съвет Сандански, който контролира изпълнението ѝ (ал. 4). Кметът на община Сандански трябва ежегодно да внася в общинския съвет отчет за изпълнението на Програмата за околна среда. В този отчет се отбелязват постиженията и слабостите при изпълнението на програмата, които стават достояние и на обществеността чрез публикуването им на интернет страницата на община Сандански и по друг подходящ начин. При необходимост се правят предложения за допълване и актуализиране на програмата.

С настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общински съвет Сандански до 31 март всяка година, заедно с информацията за изпълнението на други стратегически документи на Общината по въпроси, свързани с опазване на околната среда. Екземпляр от отчета за изпълнението на Програмата за околна среда трябва да бъде представян за информация и в РИОСВ - Сандански, съгласно чл. 79, ал. 6 от ЗООС.